

ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ

ਪਾਠ ਕ੍ਰਮ- ਨੌਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ
ਸੈਸ਼ਨ 2018-19

ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਕੀਮ (ਨੌਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ)

ਵਿਸ਼ਾ ਸੂਚੀ

I. ਲਾਜ਼ਮੀ ਵਿਸ਼ੇ

1. ਪੰਜਾਬੀ-ਏ
2. ਪੰਜਾਬੀ-ਬੀ
3. ਪੰਜਾਬ ਹਿਸਟਰੀ ਐਂਡ ਕਲਚਰ-ਏ
4. ਪੰਜਾਬ ਹਿਸਟਰੀ ਐਂਡ ਕਲਚਰ-ਬੀ
5. ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ
6. ਹਿੰਦੀ
7. ਉਰਦੂ
8. ਗਣਿਤ
9. ਵਿਗਿਆਨ
10. ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ
11. ਸਹਿਤ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ
12. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ

II. ਇਲੈਕਟਿਵ ਵਿਸ਼ੇ

1. ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ
2. ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ
3. ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ
4. ਕਟਾਈ ਤੇ ਸਿਲਾਈ
5. ਮਕੈਨੀਕਲ ਡਰਾਈਂਗ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਲਾ
6. ਸੰਗੀਤ (ਗਾਇਨ)
7. ਸੰਗੀਤ (ਵਾਦਨ)
8. ਸੰਗੀਤ (ਤਬਲਾ)

**(A) SCHEME OF STUDIES
(ACADEMIC STREAM)**

FOR

MATRICULATION (10TH CLASS) EXAMINATION

(a) COMPULSORY SUBJECTS: EVERY CANDIDATE SHALL OFFER THE FOLLOWING SUBJECTS:

Sr. No.	Subject		Subject Code	Subject Abbr.	Th		Prac./Pro		CCE		Total Marks	Min Pass Marks	Sign.
					Max/Min	Max/Min	Max/Min	Max/Min					
1.	Punjabi ਪੰਜਾਬੀ	Punjabi-A	01	PB (ਪ੍ਰ)/	70	23			5	03	75	25	
		Punjabi-B	72	PB (ਪ੍ਰ)/	65	22			10	03	75	25	
	Or Punjab History and Culture ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ	Punjab History and Culture Part-A	07	PHC (ਪਹਕ)	70	23			5	03	75	25	
		Punjab History and Culture Part-B	73	PHC (ਪਹਕ)	65	22			10	03	75	25	
2.	English ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ		02	EN ਅ	90	30			10	03	100	33	
3.	Hindi ਹਿੰਦੀ		03	HI ਹ	90	30			10	03	100	33	
4.	Mathematics ਗਣਿਤ		04	MA ਗ	80	27	10	03	10	03	100	33	
5.	Science ਵਿਗਿਆਨ		05	SC ਵ	70	23	20	07	10	03	100	33	
6.	Social Science ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ		06	SS ਸਸ	90	30	-	-	10	03	100	33	
GRADING SUBJECTS													
7.	Health and Phy. Education ਸਿਹਤ ਤੇ ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ		08	HE ਸਸਸ	50	17	40	13	10	03	100	33	
8.	Computer Science ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ		63	CS ਕੰਸ	50	17	40	13	10	03	100	33	

(b) **ELECTIVE SUBJECTS:**

In addition to the compulsory subjects every candidate shall offer any one of the following elective subjects:

Sr. No.	Subject	Subject Code	Subject Abbr.	Th		Prac/Pro.		CCE		Total Marks	Min Pass Marks	Sign.
				Max/Min	Max/Min	Max/Min	Max/Min					
1.	Urdu Elective ਉਰਦੂ	10	UR ਉ	90	30			10	03	100	33	
2.	Sanskrit ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ	09	SK ਸੰਸ	90	30			10	03	100	33	
3.	Arabic ਅਰਬੀ	12	AR ਅਰ	90	30			10	03	100	33	
4.	Persian ਫਾਰਸੀ	11	PE ਫਾ	90	30			10	03	100	33	
5.	French ਫਰੇਂਚ	15	FR ਫਰ	70	23	20	07	10	03	100	33	
6.	German ਜਰਮਨ	16	JR ਜਰ	70	23	20	07	10	03	100	33	
7.	Russian ਰਸ਼ੀਅਨ	18	RS ਰਸ	70	23	20	07	10	03	100	33	
8.	Korean ਕੋਰੀਅਨ	50	KO	70	23	20	07	10	03	100	33	
9.	Urdu (In Lieu of Hindi) ਉਰਦੂ	71	UR ਉ	70	23			30	10	100	33	
10.	Agriculture ਖੇਤੀਬਾੜੀ	35	AG ਖਬ	50	17	40	13	10	03	100	33	
11.	Home Science ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ	33	HS ਗ੍ਰਵ	60	20	30	10	10	03	100	33	
12.	Cutting and Tailoring ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ	29	CT ਕਟ	40	13	50	17	10	03	100	33	
13.	Health Science ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ	70	SV ਸਵ	40	13	50	17	10	03	100	33	

14.	Mech. Drawing & Painting ਮਕੈਨੀਕਲ ਡਰਾਈਂਗ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਲਾ	28	DR ਮਚ	50	17	40	13	10	03	100	33	
15.	Music (Vocal) ਸੰਗੀਤ (ਗਾਇਨ)	30	MV ਸੰਗ	60	20	30	10	10	03	100	33	
16.	Music (Tabla) ਸੰਗੀਤ (ਤਬਲਾ)	32	MT ਸੰਤ	60	20	30	10	10	03	100	33	
17.	Music (Instrumental) ਸੰਗੀਤ (ਵਾਦਨ)	31	MI ਸੰਵ	60	20	30	10	10	03	100	33	

(c) NSQF (National Skill Qualification Framework):

Sr. No.	Subject	Subject Code	Subject Abbr.	Th		Prac/Pro.		CCE		Hands on Training (HOT)	Total Marks	Min Pass Marks	Sign.
				Max/Min	Max/Min	Max/Min	Max/Min						
1.	Organised Retail ਸੰਗਠਿਤ ਪ੍ਰਚੁਨ	76	ORT ਸਪਚ	30	10	50	17	10	03	10	100	33	
2.	Exciting World of Automobile ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ ਦੀ ਰੋਚਿਕ ਦੁਨੀਆਂ	78	EWA ਅਰਦ	30	10	50	17	10	03	10	100	33	
3.	Health Care ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ	79	HLTH ਸਸਭ	30	10	50	17	10	03	10	100	33	
4.	Information Technology ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ	80	IT ਸਤ	30	10	50	17	10	03	10	100	33	
5.	Private Security ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ	81	PSE ਨਸਰ	30	10	50	17	10	03	10	100	33	
6.	Beauty and Wellness ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ	82	BEWE ਖਬਤ	30	10	50	17	10	03	10	100	33	
7.	Travel and Tourism ਯਾਤਰਾ ਅਤੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ	86		30	10	50	17	10	03	10	100	33	
8.	Physical Education and Sports ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ	87		30	10	50	17	10	03	10	100	33	

(d) Pre Vocational Subjects:

Sr. No.	Subject	Subject Code	Subject Abbr.	Th		Prac/Pro.		CCE		Total Marks	Min Pass Marks	Sign.
				Max/Min		Max/Min		Max/Min				
1.	Computer Science (Pre Vocational) ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ	34	CSP ਕੰਸ	40	13	50	17	10	03	100	33	
2.	Rep & Maint of HHEA ਰਿਪੇਅਰ ਐਂਡ ਮੈਨਟੀਨੈਂਸ ਆਫ ਹਾਊਸਹੋਲਡ ਇਲੈਕਟਰੀਕਲ ਐਪਲਾਈਸਿਜ਼	38	RM ਰਹਏ	40	13	50	17	10	03	100	33	
3.	Electronic & Technology ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ	39	ET ਏਟ	40	13	50	17	10	03	100	33	
4.	Rep & Maint of Farm Machinery ਖੇਤੀ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਮੁਰੰਮਤ	40	RF ਰਫਪ	40	13	50	17	10	03	100	33	
5.	Welding ਵੈਲਡਿੰਗ	41	WE ਵੇਡ	40	13	50	17	10	03	100	33	
6.	Rep & Maint Of S & MC ਰਿਪੇਅਰ ਐਂਡ ਮੈਨਟੀਨੈਂਸ ਆਫ ਸਕੂਟਰ ਐਂਡ ਮੋਟਰ ਸਾਇਕਲ	42	RS ਰਸਮ	40	13	50	17	10	03	100	33	
7.	Basic Garment Technology ਬੇਸਿਕ ਗਾਰਮੈਂਟ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ	43	BT ਬਗਟ	40	13	50	17	10	03	100	33	
8.	Wood Craft ਵੁੱਡ ਕਰਾਫਟ	44	WC ਵਕ	40	13	50	17	10	03	100	33	
9.	Basic Office Work & Stenography ਬੇਸਿਕ ਆਫਿਸ ਵਰਕ ਐਂਡ ਸਟੈਨੋਗਰਾਫੀ	45	BO ਬਸ	40	13	50	17	10	03	100	33	
10.	General Horticulture ਜਨਰਲ ਹੋਰਟੀਕਲਚਰ	46	GH ਜਰ	40	13	50	17	10	03	100	33	

11.	Knitting (Hand & Machine) ਨਿਟਿੰਗ (ਹੈਂਡ ਐਂਡ ਮਸ਼ੀਨ)	47	KM ਨ	40	13	50	17	10	03	100	33	
12.	Engg. Drafting & Duplicating ਇੰਜਨੀਅਰਿੰਗ ਡਰਾਫਟਿੰਗ ਐਂਡ ਡੁਪਲੀਕੇਟਿੰਗ	48	ED ਏਡ	90	30			10	03	100	33	
13.	Food Preservation ਫੂਡ ਪਰੀਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ	49	FP ਫਪ	40	13	50	17	10	03	100	33	
14.	Weaving Technology ਵੀਵਿੰਗ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ	51	WT ਵਟ	40	13	50	17	10	03	100	33	
15.	Commercial Art ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਆਰਟ	52	CA ਕਅ	40	13	50	17	10	03	100	33	
16.	Manufacturing Of Sports Goods ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਆਫ ਸਪੋਰਟਸ ਗੁੱਡਜ਼	53	MS ਮਸ	40	13	50	17	10	03	100	33	
17.	Manufacturing Of Leather Goods ਮੈਨੂਫੈਕਚਰਿੰਗ ਆਫ ਲੈਦਰ ਗੁੱਡਜ਼	54	ML ਮਲ	40	13	50	17	10	03	100	33	

1. ਪੰਜਾਬੀ
ਸ਼੍ਰੇਣੀ - ਨੌਵੀਂ
ਪੇਪਰ-ਏ

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ: 70 ਅੰਕ
ਸੀ.ਸੀ.ਈ.: 5 ਅੰਕ
ਕੁੱਲ: 75 ਅੰਕ

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ

1. ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ: ਸਾਹਿਤ-ਮਾਲਾ: 9 (ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਤੇ ਵਾਰਤਕ)
ਕਵਿਤਾ ਭਾਗ

(1) ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ	(2) ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾਤ੍ਰਕ	(3) ਪ੍ਰੋ. ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ
(4) ਸ.ਸ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ	(5) ਡਾ. ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਕਾਲੇਪਾਣੀ	(6) ਫ਼ੀਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸ਼ਰਫ਼
(7) ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫ਼ਿਰ	(8) ਵਿਧਾਤਾ ਸਿੰਘ ਤੀਰ	(9) ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ
(10) ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ	(11) ਬਾਵਾ ਬਲਵੰਤ	(12) ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਸਫ਼ੀਰ
(13) ਅਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ	(14) ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ	(15) ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ

ਵਾਰਤਕ ਭਾਗ

1. ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ	2. ਪੰਡਤ ਸ਼ਰਧਾ ਰਾਮ ਫਿਲੋਰੀ	3. ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਲ ਪੁਰੀ
4. ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕਮਲਾ ਪੁਰੀ	5. ਸੂਬਾ ਸਿੰਘ	6. ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ
7. ਡਾ. ਟੀ.ਆਰ.ਸ਼ਰਮਾ	8. ਡਾ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ	

2. ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ: ਵੰਨਗੀ: 9 (ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਇਕਾਂਗੀ)

ਕਹਾਣੀ ਭਾਗ:

(1) ਕੱਲੋ : ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ	(2) ਜਨਮ ਦਿਨ : ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉੱਪਲ	(3) ਬਸ਼ੀਰਾ : ਨਵਤੇਜ ਸਿੰਘ
(4) ਮੁਰਕੀਆਂ : ਨੌਰੰਗ ਸਿੰਘ	(5) ਸਾਂਝੀ ਕੰਧ : ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ	(6) ਬੱਸ ਕੰਡਕਟਰ : ਡਾ. ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ
(7) ਬਾਕੀ ਸਭ ਸੁੱਖ ਸਾਦ ਹੈ : ਮੋਹਨ ਭੰਡਾਰੀ		

ਇਕਾਂਗੀ ਭਾਗ:

(1) ਗਊਮੁਖਾ ਸ਼ੇਰਮੁਖਾ	: ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜਸੂਜਾ
(2) ਪਰਤ ਆਉਣ ਤੱਕ	: ਸਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਵਰਮਾ
(3) ਮੌਨਧਾਰੀ	: ਈਸ਼ਵਰ ਚੰਦਰ ਨੰਦਾ
(4) ਗੁਬਾਰੇ	: ਡਾ. ਆਤਮਜੀਤ
(5) ਸਿਰਜਣਾ	: ਪਾਲੀ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

3. ਨਾਵਲ: ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਵਾਂ ਸਾਲ

ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ

1. ਸਾਹਿਤ ਮਾਲਾ :9 (ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਤੇ ਵਾਰਤਕ)
2. ਵੰਨਗੀ :9 (ਪੰਜਾਬੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤੇ ਇਕਾਂਗੀ)
3. ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਵਾਂ ਸਾਲ
(ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ)

ਪੇਪਰ ਸੈੱਟਰ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਦਾਇਤਾਂ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1. ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।

(ੳ) ਸਾਹਿਤ-ਮਾਲਾ :9 ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਵਿ-ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਵਾਰਤਕ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ 2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ।

(ਅ) ਵੰਨਗੀ:9 ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਕਹਾਣੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ 2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇਕਾਂਗੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ 2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ।

(ੲ) ਨਾਵਲ ਵਿੱਚੋਂ 2 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। (ਇਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (1-1) ਨੰਬਰ ਦੇ ਹੋਣਗੇ। 10

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2. ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਕਵਿਤਾ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਕਾਵਿ-ਟੋਟੇ ਦੇ ਕੇ ਦੋ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 5+5=10

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3. ਕਵਿਤਾ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਕਾਵਿ-ਸਤਰਾਂ ਦੇ ਕੇ ਇੱਕ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 4

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4. ਕਵਿਤਾ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀ ਭਾਵ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ 4

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5. ਵਾਰਤਕ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਦਿੱਤੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਤਿੰਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 3+3=6

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6. ਵੰਨਗੀ:9 ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਇੱਕ ਦਾ ਸਾਰ ਲਿਖਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 7

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7. ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਪਾਠ-ਅਭਿਆਸਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਦੋ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 3+3=6

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8. ਇਕਾਂਗੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਪਾਤਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦਾ ਪਾਤਰ ਚਿੱਤਰਨ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 6

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 9. ਇਕਾਂਗੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦੇ ਕੇ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ 4 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 1+1+1+1=4

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10. ਨਾਵਲ ਵਿੱਚੋਂ ਛੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਚਾਰ ਦੇ ਉੱਤਰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ।

2+2+2+2=8

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11. ਨਾਵਲ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਹਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 2+3=5

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਵਿਸ਼ਾ-ਪੰਜਾਬੀ
ਪੇਪਰ-ਬੀ

ਲਿਖਤੀ: 65 ਅੰਕ
ਸੀ.ਸੀ.ਈ.: 10 ਅੰਕ
ਕੁੱਲ: 75 ਅੰਕ

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ

1. ਲੇਖ:(ੳ) ਜੀਵਨੀਆਂ (ਅ) ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ (ੲ) ਵਿਗਿਆਨ ਸੰਬੰਧੀ (ਸ) ਤਿਉਹਾਰ ਅਤੇ ਮੇਲੇ।
  2. ਚਿੱਠੀਆਂ/ਅਰਜ਼ੀਆਂ-ਨਿੱਜੀ ਦਫਤਰੀ ਅਤੇ ਫੁਟਕਲ।
  3. ਕਹਾਣੀ ਰਚਨਾ: ਸੰਕੇਤਾਂ ਤੋਂ ਜਾਂ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣਾ, ਅਧੂਰੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ।
  4. ਪੈਰਾ ਰਚਨਾ।
  5. ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ: ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਉੱਪ-ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਟਕਸਾਲੀ ਜਾਂ ਮਿਆਰੀ ਭਾਸ਼ਾ।
  6. ਵਿਆਕਰਨ: ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਮੰਤਵ, ਅੰਗ।
  7. ਮੁਹਾਵਰੇਦਾਰ ਵਾਕੰਸ਼/ਅਖਾਉਤਾਂ।
  8. ਕਾਰਕ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ।
  9. ਵਾਕ ਬੋਧ ਦੇ ਹਿੱਸੇ, ਵਾਕ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ /ਵਾਕ ਵਟਾਂਦਰਾ, ਪਦ ਵੰਡ
  10. ਸ਼ਬਦ ਰਚਨਾ/ਸਮਾਸੀ ਸ਼ਬਦ
  11. ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਾਂ ਦੀ ਅਮਲੀ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿੰਦੀ ਟਿੱਪੀ ਅੱਧਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਪੈਂਦੇ ਫਰਕ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ
  12. ਅਗੇਤਰ-ਪਿਛੇਤਰ
- ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ: ਅਜੋਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਵਿਆਕਰਨ ਤੇ ਲੇਖ ਰਚਨਾ
(ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ)

ਪੇਪਰ ਸੈੱਟਰ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਦਾਇਤਾਂ

- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1. ਵਿਆਕਰਨ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਵਸਤੂ ਨਿਸ਼ਠ-ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੋ
(ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸਿਲੇਬਸ ਦੇ ਲੜੀ ਨੰ: 5 ਤੋਂ 12 ਤੱਕ ਵਾਲੇ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਣਗੇ) 5 ਅੰਕ
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2. ਕੋਈ ਪੰਜ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਉੱਤੇ ਲਗ-ਪਗ 400 ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 12 ਅੰਕ
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3. ਕੋਈ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਉੱਤੇ ਪੱਤਰ/ਅਰਜ਼ੀ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 10 ਅੰਕ
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4. ਸੰਕੇਤਾਂ, ਸਿੱਟੇ ਜਾਂ ਅਧੂਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 7 ਅੰਕ

- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5. ਪੈਰਾ ਰਚਨਾ: ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ, ਕਿਸੇ ਤੁੱਕ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਥਿਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੈਰਾ
ਰਚਨਾ ਕਰਨਾ। 6 ਅੰਕ
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6. ਮੁਹਾਵਰੇਦਾਰ ਵਾਕੰਸ਼/ ਅਖਾਉਤਾਂ ਕੋਈ 7 ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਾਕੰਸ਼/ ਅਖਾਉਤਾਂ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਪੰਜ ਨੂੰ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ
ਵਰਤਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 10 ਅੰਕ
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7. ਕਾਰਕ ਜਾਂ ਉਸਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਬਾਰੇ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛ ਕੇ ਇੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ।
2 ਅੰਕ
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8. ਵਾਕ ਬੋਧ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਵਾਕ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਜਾਂ ਵਾਕ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਬਾਰੇ ਦੋ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛ ਕੇ ਇੱਕ ਕਰਨ ਲਈ
ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 4 ਅੰਕ
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 9. ਸ਼ਬਦ ਰਚਨਾ/ਸਮਾਸੀ ਸ਼ਬਦ ਸੰਬੰਧੀ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛ ਕੇ ਇੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। 3 ਅੰਕ
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10. ਸ਼ਬਦ ਜੋੜਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਦੋ ਵਾਕ ਦੇ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਲੇ ਸ਼ਬਦ ਜੋੜ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕੁੱਲ ਸੋਧਾਂ
ਚਾਰ ਕਰਨੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ 4 ਅੰਕ
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11. ਅਗੇਤਰ-ਪਿਛੇਤਰ ਲਗਾ ਕੇ ਸਾਰਥਕ ਸ਼ਬਦ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ 2 ਅੰਕ

3. PUNJAB HISTORY AND CULTURE

Class - IX
Paper - A

Time: 3 Hours

Theory: 70 Marks
CCE: 05 Marks
Total: 75 Marks

STRUCTURE OF QUESTION PAPER

1. There will be 28 questions in all. All questions will be compulsory.
2. Question No. 1 to 12 will carry 1 mark each. Answer to each question should be in about 1 - 15 words. $1 \times 12 = 12$
3. Question No. 13 to 19 will carry 2 marks each. Answer to each question should be in about 22 - 25 words. $2 \times 7 = 14$
4. Question No. 20 and 24 will carry 4 marks each. Answer to each question should be in about 40-45 words. $4 \times 5 = 20$
5. Question No. 25 and 28 will carry 6 marks each. Answer to each question should be in about 80-100 words. $6 \times 4 = 24$

TOPIC-WISE WEIGHTAGE TO CONTENT

Topic Sr. No.	Questions Carrying 1 Mark	Questions Carrying 2 Marks	Questions Carrying 4 Marks	Questions Carrying 6 Marks
Topic Sr. No. 1 & 2	6	3	2	2
Topic Sr. No. 3 & 4	6	4	3	2
Total Questions	12	7	5	4
Total Marks	12	14	20	24

SYLLABUS

1. Physical features of Punjab and its impact on history.
2. Guru Nanak Dev Ji and his teachings.
3. Development of Sikhism under Guru Angad Dev Ji, Guru Amardas Ji, Guru Ram Das Ji and Arjun Dev Ji.
4. Transformation of Sikhism under Guru Hargobind Ji.

4. PUNJAB HISTORY AND CULTURE

Class - IX

Paper - B

Time: 3 Hours

Theory: 65 Marks

CCE: 10 Marks

Total: 75 Marks

STRUCTURE OF QUESTION PAPER

1. There will be 26 questions in all. All questions will be compulsory.
2. Question No. 1 to 11 will carry 1 mark each. Answer to each question should be in about 1 - 15 words. $11 \times 1 = 11$
3. Question No. 12 to 18 will carry 2 marks each. Answer to each question should be in about 22 - 25 words. $2 \times 7 = 14$
4. Question No. 19 and 22 will carry 4 marks each. Answer to each question should be in about 40-45 words. $4 \times 4 = 16$
5. Question No. 23 and 26 will carry 6 marks each. Answer to each question should be in about 80-100 words. $6 \times 4 = 24$

TOPIC-WISE WEIGHTAGE TO CONTENT

Topic Sr. No.	Questions Carrying 1 Mark	Questions Carrying 2 Marks	Questions Carrying 4 Marks	Questions Carrying 6 Marks
Topic Sr. No. 1 & 2	6	3	2	2
Topic Sr. No. 3 & 4	5	4	2	2
Total Questions	11	7	4	4
Total Marks	11	14	16	24

SYALLBUS

1. Martyrdom of Guru Teg Bahadur Ji and its significance.
2. Creation of Khalsa by Guru Gobind Singh Ji and its significance
3. Some Important historical monuments of Punjab:
  - a. Harmander Sahib
  - b. Takhat Sri Keshgah of Anandpur Sahib
  - c. Bhathinda Fort
  - d. Bahadurgarh Fort.
4. Some famous legends of Punjab:
  - a. Heer Ranjha
  - b. Sohni Mahiwal

5. ENGLISH
Class IX

Time: 3 hrs.

Theory: 90 marks
CCE: 10 marks
Total: 100 marks

SYLLABUS AND THE STRUCTURE OF QUESTION PAPER

Sr. No.	Contents	Marks Distribution
1.	Part-I (Objective type questions) It will consist of 10 objective type questions carrying one mark each. Objective type questions may include questions with One word to one sentence answer or Fill in the blanks or True/False or Multiple choice type questions. a. Main Course Book b. Supplementary Reader c. Grammar, Vocabulary	10 marks 4×1=4 3×1=3 3×1=3
1	Unseen Paragraph (Comprehension)	5q ×2m=10 marks
2	English Main Course Book -9	
	(a) Short answer type (Any three out of 5 questions)	3q×3m=9 marks
	(b) Long answer type (One question with internal choice)	5 marks
3	English Literature Book-9 Supplementary Reader	
	4 out of 6 questions	4q×3m=12 marks
4	Poetry	
	(a) Stanza (2 out of 3 questions based on the given stanza)	2q×3m=6 marks
	(b) Central idea/ long answer type (with internal choice)	1q×3m=3 marks
5	Objective type (Grammar)	12 marks
6	(a) Vocabulary	5 marks
	(b) Note making/E-mail messages (with internal choice)	4 marks
	(c) Paragraph Writing (with internal choice)	6 marks
	(d) Letter Writing (with internal choice)	8 marks

Note: abbreviations used: q-questions, m-marks

Note:- It is not mandatory that the choices in bracket will be given in the Grammar section.

There will be four choices in multiple-choice questions.

SYLLABUS

Unit-I Reading Skills

An Unseen passage followed by Comprehension questions.

Unit-2 Text Books: English Main Course Book

1. Grooming of a Boy
2. Plants also Breathe and Feel
3. The Postmaster
4. Budgeting Your Time
5. Journey by Night
6. The Bishop's Candlesticks-1
7. The Bishop's Candlesticks-II
8. God Sees the Truth but Waits-I
9. God Sees the Truth but Waits-II
10. Life Story of a Man-eater
11. The Discovery of Moon
12. Three Great Indians
13. The Death of Abhimanyu

Poetry

- (i) Open Thy Eyes and See Thy God (Rabindranath Tagore)
- (ii) No Men Are Foreign (James Kirkup)
- (iii) Excelsior (H.W. Longfellow)
- (iv) The Nightingale and the Glow-worm (William Cowper)
- (v) The Ballad of Father Gilligan (William Butler Yeats)

Note: Poem 'Sympathy' has been deleted.

English Literature Book (Supplementary Reader)

1. The Magic Violin

2. Wishes Come True
3. In the Flood
4. My Father And I
5. I Became A Great Friend of Animals and Birds
6. A letter to God
7. The Last Leaf
8. The Bewitched Jacket
9. The King Who Limped
10. The Diamond Maker

Unit-3 Vocabulary

1. Nature of Words (Context-Meaning)
2. Words as different Parts of Speech
3. Synonyms
4. Antonyms
5. Homonyms
6. Formation of words

Unit-4 Grammar

1. Determiners
2. Modals
3. Prepositions
4. Conjunctions
5. Simple and Complex Sentences
6. Voice
7. Narration
8. Non-Finites
9. Tenses (Concord and Sequence)

Unit-5 Guided Creative Writing

1. Note-making
2. E-mail messages
3. Letter Writing
4. Paragraph Writing (not more than 100 words)

PRESCRIBED BOOKS

- 1) English Main Course Book for Class-IX (For Intensive Study) Published by Punjab School Education Board.
- 2) English Literature Book (Supplementary Reader) For Class-IX (for Extensive Study), Published by Punjab School Education Board.
- 3) A Practice Book of English Grammar & Composition for Class IX, Published by Punjab School Education Board.

6. Hindi
कक्षा : नौवी

49

पाठ्यक्रम (2018-19)

विषय : हिंदी
कक्षा : नौवी
समय : 3 घंटे
पूर्णांक -90
सी.सी.ई- 10

विषय वस्तु

अंक

भाग-क : अति लघूत्तर प्रश्न (वस्तुनिष्ठ प्रश्न) (10)

(i) भाषा-लिपि तथा व्यावहारिक व्याकरण : भाषा, लिपि, वर्ण-विच्छेद, वर्तनी (शब्द-शुद्धि), तत्सम-तद्भव, उपसर्ग, प्रत्यय, लिंग, वचन, विराम-चिह्न । 5×1=5

(ii) पाठ्य - पुस्तक (हिंदी पुस्तक- 9) में कविता, कहानी, निबन्ध एवं एकांकी के अभ्यासों के भाग-क' विषय बोध के अन्तर्गत केवल भाग '1' में दिए गए प्रश्न) । 5×1=5

भाग-ख : (भाषा-लिपि तथा व्यावहारिक व्याकरण) उपर्युक्त भाग-क (i) में लिखित सभी विषय। 10×1=(10)

भाग-ग : पाठ्य-पुस्तक (हिंदी पुस्तक- 9) (35)

- (i) पद्यांश की सप्रसंग व्याख्या 5
(ii) लघूत्तर प्रश्न (केवल गद्य भाग) 10
(iii) निबंधात्मक प्रश्न (केवल गद्य भाग) 20

(घ) रचनात्मक लेखन (15)

- (i) पत्र (अनौपचारिक पत्र) 7
(ii) अनुच्छेद लेखन 8

(ङ) अपठित गद्यांश (6)

(च) मुहावरे (4)

(छ) लोकोक्तिर्याँ (4)

(ज) अनुवाद (पंजाबी वाक्यों का हिंदी में अनुवाद) (6)

पंजाब स्कूल शिक्षा बोर्ड द्वारा निर्धारित पाठ्य - पुस्तकें

1. हिंदी-पुस्तक -9
2. हिंदी व्याकरण और मानक रचना विधि (नौवी श्रेणी के लिए)

प्रश्न-पत्र की रूपरेखा

विषय : हिंदी

कक्षा : नौवीं

समय : 3 घंटे

पूर्णांक - 90

सी.सी.ई - 10

- प्रश्न-पत्र के आठ भाग (क से ज तक) होंगे।
- प्रश्न-पत्र में कुल 11 प्रश्न होंगे।
- सभी प्रश्न हल करने अनिवार्य होंगे।

भाग-क : अति लघूत्तर प्रश्न (वस्तुनिष्ठ प्रश्न)

प्रश्न-1. में (i) से (x) तक वस्तुनिष्ठ प्रश्न पूछे जायेंगे। प्रत्येक प्रश्न एक अंक का होगा। ये प्रश्न एक शब्द से एक वाक्य तक के उत्तर वाले अथवा हाँ/ नहीं अथवा रिक्त स्थानों की पूर्ति अथवा सही/ गलत अथवा बहुवैकल्पिक उत्तरों वाले अथवा मिलान कीजिए, किसी भी प्रकार के हो सकते हैं। प्रश्न पत्र निर्माता इनमें से किसी भी प्रकार से निम्नलिखित अनुसार यथोचित प्रश्न पूछ सकता है :

(i) से (v) तक भाषा-लिपि तथा व्यावहारिक व्याकरण के लिए निर्धारित पाठ्यक्रम में से किन्हीं पाँच विषयों पर वस्तुनिष्ठ प्रश्न पूछे जायेंगे। 5×1 =5

(vi) से (x) तक 'हिंदी पुस्तक-9' में से कविता, कहानी, निबन्ध एवं एकांकी के अभ्यासों में दिए भाग-क' विषय बोध के अन्तर्गत केवल भाग '1' में दिए गए प्रश्नों में से पाँच वस्तुनिष्ठ प्रश्न पूछे जायेंगे। 'कविता भाग' में से दो प्रश्न एवं 'कहानी', 'निबन्ध' और 'एकांकी' भाग में से एक-एक प्रश्न पूछा जायेगा। 5×1 =5

भाग- ख (भाषा-लिपि तथा व्यावहारिक व्याकरण)

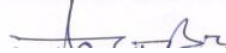
प्रश्न-2. निर्धारित विषयों (भाषा, लिपि, वर्ण-विच्छेद, वर्तनी, तत्सम-तद्भव, उपसर्ग, प्रत्यय, लिंग, वचन, विराम-चिह्न) पर दो-दो व्यावहारिक प्रश्न पूछकर किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखने के लिये कहा जायेगा। 10×1=10

भाग-ग (पाठ्य -पुस्तक) (हिंदी-पुस्तक-9)

प्रश्न-3. पाठ्य पुस्तक में संकलित कविता भाग में से दो पद्यांश दिये जायेंगे जिनमें से एक पद्यांश की सप्रसंग व्याख्या लिखने के लिये कहा जायेगा। प्रसंग के लिये 1 अंक तथा व्याख्या के लिये 4 अंक निर्धारित हैं। 1+4=5

प्रश्न-4. पाठ्य पुस्तक के गद्य भाग (कहानी, निबन्ध और एकांकी) के लघूत्तर प्रश्नों (अभ्यासों में दिए भाग-क' विषय बोध के अन्तर्गत केवल भाग '2' में दिए गए प्रश्न) में से छह प्रश्न पूछे जायेंगे, जिनमें से चार प्रश्नों के उत्तर लगभग तीन-चार पंक्तियों में लिखने के लिए कहा जायेगा। 4×2½=10

प्रश्न-5. पाठ्य पुस्तक के 'गद्य भाग' (कहानी, निबन्ध एवं एकांकी) के निबन्धात्मक प्रश्नों (अभ्यासों में दिए भाग-क' विषय बोध के अन्तर्गत केवल भाग '3' में दिए गए प्रश्न) में से छह निबन्धात्मक प्रश्न पूछे जायेंगे, जिनमें से चार प्रश्नों के उत्तर लगभग छह-सात पंक्तियों में लिखने के लिये कहा जायेगा। 4×5 =20

51

भाग-घ (रचनात्मक लेखन)

प्रश्न-6. यह प्रश्न पत्र-लेखन से सम्बन्धित होगा। इसमें 100 प्रतिशत आन्तरिक विकल्प दिया जायेगा। 7

प्रश्न-7. यह प्रश्न अनुच्छेद-लेखन से सम्बन्धित होगा। कोई तीन विषय देकर उनमें से किसी एक विषय पर लगभग 100-120 शब्दों में अनुच्छेद लिखने के लिये कहा जायेगा। 8

भाग-ङ (अपठित गद्यांश)

प्रश्न-8. एक अपठित गद्यांश देकर उसके नीचे छह प्रश्न दिये जायेंगे। तीन प्रश्नों के उत्तर गद्यांश में से ढूँढ़कर लिखने के लिये कहा जायेगा। चौथा और पाँचवाँ प्रश्न गद्यांश में से कठिन शब्दों के अर्थ लिखने से सम्बन्धित होंगे। छठा प्रश्न गद्यांश के शीर्षक/ केन्द्रीय भाव से सम्बन्धित होगा। प्रत्येक प्रश्न का एक अंक होगा। 6×1=6

भाग-च (मुहावरे)

प्रश्न-9. यह प्रश्न मुहावरों से सम्बन्धित होगा। छह मुहावरे देकर उनमें से किन्हीं चार मुहावरों का वाक्यों में अर्थ स्पष्ट करने के लिये कहा जायेगा। 4×1=4

भाग-छ (लोकोक्तियाँ)

प्रश्न-10. यह प्रश्न लोकोक्तियों से सम्बन्धित होगा। छह लोकोक्तियाँ देकर उनमें से किन्हीं चार लोकोक्तियों का वाक्यों में अर्थ स्पष्ट करने के लिये कहा जायेगा। 4×1=4

भाग-ज (अनुवाद) (पंजाबी वाक्यों का हिंदी में अनुवाद)

प्रश्न-11. यह प्रश्न अनुवाद से सम्बन्धित होगा। इस प्रश्न में पंजाबी के आठ वाक्य देकर उनमें से किन्हीं छह वाक्यों का हिंदी में अनुवाद करने के लिये कहा जायेगा। 6×1=6

नोट : पाठ्य-पुस्तक(हिंदी पुस्तक-9) के अभ्यासों को निम्नलिखित शीर्षकों से प्रस्तुत किया गया है-
1. विषय बोध 2. भाषा बोध 3. रचनात्मक अभिव्यक्ति 4. पाठ्येतर सक्रियता 5. ज्ञान विस्तार।
परीक्षा में केवल विषय-बोध व भाषा-बोध से सम्बन्धित प्रश्न ही पूछे जाएंगे। पाठ्येतर सक्रियता, रचनात्मक अभिव्यक्ति व ज्ञान विस्तार का उपयोग विद्यार्थी की प्रतिभा निखार हेतु सी.सी.ई. के अन्तर्गत किया जाये।

7.Urdu

Urdu in lieu of Hindi Class IX	
(اردو بجائے ہندی)	
نصابی کتاب: جان پہچان (نویں جماعت کے لیے) حصہ 4، شائع کردہ: NCERT NEW DELHI	
وقت 3 گھنٹے	تحریری پرچہ نمبر 90 داخلی تعین نمبر 10 کل نمبر 100
10	I دس مختصر و لازمی سوالات کے جوابات تحریر کرنا۔
10	II اشعار کا مطلب لکھنا۔
10	III شاعر یا نثر نگار کے حالات زندگی اور ادبی خدمات لکھنا۔
10	IV الفاظ اور محاوروں کا جملوں میں استعمال۔
5	V الفاظ کے معانی لکھنا۔
10	VI کسی ایک سبق کا خلاصہ لکھنا۔
10	VII نظم کا مرکزی خیال لکھنا۔
5	VIII متضاد الفاظ لکھنا / خالی جگہ پُر کرنا / واحد جمع
10	IX درخواست / خط لکھنا۔
10	X مضمون لکھنا۔

8. ਗਣਿਤ
ਸ਼੍ਰੇਣੀ-ਨੌਵੀਂ

ਕੁੱਲ ਸਮਾਂ - 3 ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ ਅੰਕ: 80

ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਅੰਕ: 10

ਆਂਤਰਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ: 10

ਕੁੱਲ ਅੰਕ: 100

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਬਣਤਰ

- 1 ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ।
- 2 ਭਾਗ ਓ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ 1 ਤੋਂ 8 ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।
- 3 ਭਾਗ ਅ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 9 ਤੋਂ 16 ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।
- 4 ਭਾਗ ਏ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 17 ਤੋਂ 24 ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ।
- 5 ਭਾਗ ਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 25 ਤੋਂ 28 ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ।

ਲੜੀ ਨੰ:	ਅਧਿਆਇ ਦਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਨੰ:	ਕੁੱਲ ਅੰਕ	1 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	2 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	4 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	6 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ
1	ਸੰਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ	5	1	-	1	-
2	ਬਹੁਪਦੀਆਂ	6	-	1	1	-
3	ਨਿਰਦੇ ਅੰਕ ਜਿਆਮਿਤੀ	3	1	1	-	-
4	ਦੋ ਚਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰੇਖੀ ਸਮੀਕਰਣ	2	-	1	-	-
5	ਇਯੂਕਲਿਡ ਜਿਆਮਿਤੀ ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ	2	-	1	-	-
6	ਰੇਖਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕੋਣ	7	1	-	-	1
7	ਤ੍ਰਿਭੁਜਾਂ	11	1	-	1	1
8	ਚਤੁਰਭੁਜ	5	1	-	1	-
9	ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜਾਂ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਭੁਜਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲ	6	-	1	1	-
10	ਚੱਕਰ	5	1	-	1	-
11	ਰਚਨਾਵਾਂ	4	-	-	1	-
12	ਹੀਰੋ ਦਾ ਸੂਤਰ	4	-	-	1	-
13	ਸਤ੍ਰੁਈ ਖੇਤਰਫਲ ਅਤੇ ਆਇਤਨ	9	1	1	-	1
14	ਅੰਕੜਾ ਵਿਗਿਆਨ	8	-	1	-	1
15	ਸੰਭਾਵਨਾ	3	1	1	-	-
	ਕੁੱਲ ਜੋੜ	80	8	8	8	4

1. **ਸੰਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ:**- ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਕ ਸੰਖਿਆਵਾਂ, ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਪਰਿਮੇਯ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ, ਸ਼ਾਤ/ਅਸ਼ਾਤ ਦੁਹਰਾਉਦੇ ਦਸ਼ਮਲਵਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਵੱਡਦਰਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਣਾ, ਪਰਿਮੇਯ ਸੰਖਿਆਵਾਂ, ਦੁਹਰਾਉਦੇ/ਸ਼ਾਤ ਦਸ਼ਮਲਵ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ।

ਨਾ ਦੁਹਰਾਉਦੋਂ/ਅਸ਼ਾਤ ਦਸ਼ਮਲਵ ਜਿਵੇਂ ਕਿ $\sqrt{2}, \sqrt{3}, \sqrt{5} \dots$ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ, ਅਪਰਿਮੇਯ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਜਿਵੇਂ ਕਿ $\sqrt{2}, \sqrt{3}$ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ। ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਕਿ ਹਰੇਕ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਖਿਆ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਬਿੰਦੂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਦਰਸਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਲਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਹਰੇਕ ਬਿੰਦੂ ਇੱਕ ਵਿਲੱਖਣ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਧਨਾਤਮਕ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਖਿਆ x ਦੇ ਲਈ $\sqrt{x}$ ਦੀ ਹੋਂਦ।

ਕਿਸੇ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਖਿਆ ਦੇ n ਵੇਂ ਮੂਲ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ।

ਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆ ਅੰਕ ਘਾਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਘਾਤ-ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ। ਪਰਿਮੇਯ ਘਾਤ ਅੰਕ ਧਨਾਤਮਕ ਵਾਸਤਵਿਕ ਆਧਾਰ ਦੇ ਨਾਲ, $\frac{1}{a+b\sqrt{x}}$ ਅਤੇ $\frac{1}{\sqrt{x}+\sqrt{y}}$ ਵਰਗੀਆਂ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਰੇਸ਼ਨਲਕਰਣ।

ਜਿਥੇ x ਅਤੇ y ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਕ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਅਤੇ a, b ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਹਨ।

2. **ਬਹੁਪਦੀਆਂ** :- ਇੱਕ ਚਲ ਵਾਲੀ ਬਹੁਪਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ, ਇਸਦੇ ਗੁਣਾਂਕ, ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਉਲਟ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ, ਇਸਦੇ ਪਦ, ਸਿਫਰ ਬਹੁਪਦ: ਬਹੁਪਦ ਦੀ ਘਾਤ। ਅਚਲ, ਇੱਕ ਘਾਤੀ, ਦੋ ਘਾਤੀ, ਤਿੰਨ ਘਾਤੀ ਬਹੁਪਦ, ਇੱਕ ਪਦ, ਦੋ ਪਦ, ਤਿੰਨ ਪਦ। ਗੁਣਨਖੰਡ ਅਤੇ ਗੁਣਜ, ਬਹੁਪਦ/ਸਮੀਕਰਣ ਦੇ ਸਿਫਰ/ਮੂਲ। ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਮੇਤ ਬਾਕੀ ਥਿਊਰਮ ਦਾ ਕਥਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਅਨੁਰੂਪਤਾ (Analogy), ਗੁਣਨਖੰਡ ਥਿਊਰਮ ਦਾ ਕਥਨ ਅਤੇ ਸਬੂਤ, $ax^2 + bx + c, a \neq 0$, ਦਾ ਗੁਣਨਖੰਡ ਜਿਥੇ a, b , ਅਤੇ c ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਘਾਤੀ ਬਹੁਪਦ ਦਾ ਗੁਣਨਖੰਡ, ਗੁਣਨਖੰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ। ਅਲਜਬਰਈ ਵਿਅੰਜਕ ਅਤੇ ਸਰਬਸਮਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ। ਹੋਰ ਸਰਬਸਮਤਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ:

$$(x + y + z)^2 = x^2 + y^2 + z^2 + 2xy + 2yz + 2zx$$

$$(x \pm y)^3 = x^3 \pm y^3 \pm 3xy(x \pm y)$$

$x^3 + y^3 + z^3 - 3xyz = (x + y + z)(x^2 + y^2 + z^2 - xy - yz - zx)$ ਵਰਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁਪਦਾਂ ਦੇ ਗੁਣਨਖੰਡ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ। ਸਧਾਰਣ ਤਤਸਮਕਾਂ, ਇਹਨਾਂ ਬਹੁਪਦਾਂ ਵਿੱਚ ਰੁਪਾਂਤਰਿਤ ਹੋਣ ਯੋਗ।

3. **ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅੰਕ ਜਿਆਮਿਤੀ**:- ਕਾਰਟੀਜ਼ੀਅਨ ਤਲ, ਇੱਕ ਬਿੰਦੂ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅੰਕ, ਨਾਮ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅੰਕ ਤਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਦ, ਚਿੰਨ੍ਹ, ਤਲ ਵਿੱਚ ਬਿੰਦੂ ਲਗਾਉਣੇ ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਰੇਖੀ ਸਮੀਕਰਣ ਦਾ ਗ੍ਰਾਫ: $ax+by+c = 0$ ਵਰਗੀ ਰੇਖੀ ਸਮੀਕਰਣ ਉੱਪਰ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ, ਇਸਨੂੰ $y = mx+c$ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਕੇ ਅਤੇ ਦੋ ਚਲਾਂ ਵਾਲੇ ਰੇਖੀ ਸਮੀਕਰਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਆਇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਉਣਾ।

4. **ਦੋ ਚਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰੇਖੀ ਸਮੀਕਰਣ :-** ਇੱਕ ਚਲ ਵਾਲੀ ਰੇਖੀ ਸਮੀਕਰਣ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ। ਦੋ ਚਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮੀਕਰਣ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਕਿ ਦੋ ਚਲਾਂ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਰੇਖੀ ਸਮੀਕਰਣ ਦੇ ਅਸੀਮਿਤ ਹੱਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਵਾਸਤਵਿਕ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਨਾ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਗ੍ਰਾਫ ਖਿੱਚਣਾ ਅਤੇ ਦਰਸਾਉਣਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਰੇਖਾ ਉੱਤੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਜਿੰਦਗੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਨੁਪਾਤ ਅਤੇ ਸਮਾਨ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਬੀਜ ਗਣਿਤ ਨਾਲ ਅਤੇ ਆਲੇਖੀ ਹੱਲ ਨਾਲੋਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ, ਤੋਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਉਦਾਹਰਣਾਂ।

5. **ਇਯੂਕਲਿਡ ਜਿਆਮਿਤੀ ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ:-** ਇਤਿਹਾਸ:ਇਯੂਕਲਿਡ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਰੇਖਾ-ਗਣਿਤ
ਇਯੂਕਲਿਡ ਦੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਧਾਰਨਾਵਾਂ, ਪੰਜਵੇਂ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਤੁਲ ਰੁਪਾਂਤਰਣ, ਸਵੈ-ਸਿੱਧ ਅਤੇ ਬਿਉਰਮਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ।

(1) ਦੋ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਵੱਖ- ਵੱਖ ਬਿੰਦੂਆਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਹੀ ਰੇਖਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

*(2) ਦੋ ਭਿੰਨ ਰੇਖਾਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਾਝਾਂ ਬਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

6. **ਰੇਖਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕੋਣ:-**

(1) ਜੇ ਇੱਕ ਕਿਰਣ ਕਿਸੇ ਰੇਖਾ ਤੇ ਖੜੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਣੇ ਦੋ ਲਾਗਵੇਂ ਕੋਣਾਂ ਦਾ ਜੋੜ 180° ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਉਲਟ ।

*(2) ਜੇ ਦੋ ਰੇਖਾਵਾਂ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਕੱਟਣ ਤਾਂ ਸਿਖਰ ਸਨਮੁੱਖ ਕੋਣ ਸਮਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

(3) ਦੋ ਸਮਾਂਤਰ ਰੇਖਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਾਟਵੀਂ ਰੇਖਾ ਦੇ ਨਾਲ ਕੱਟਣ ਨਾਲ ਬਣੇ ਇਕਾਂਤਰ ਕੋਣਾਂ, ਸੰਗਤ ਕੋਣਾਂ ਅਤੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕੋਣਾਂ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਨਤੀਜੇ ।

(4) ਰੇਖਾਵਾਂ, ਜੋ ਇੱਕ ਹੀ ਰੇਖਾ ਦੇ ਸਮਾਂਤਰ ਹੋਣ, ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਮਾਂਤਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

*(5) ਤਿਭੁਜ ਦੇ ਤਿੰਨੋਂ ਕੋਣਾਂ ਦਾ ਜੋੜ 180° ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(6) ਜੇ ਕਿਸੇ ਤਿਭੁਜ ਦੀ ਇੱਕ ਭੁਜਾ ਵਧਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਣਿਆ ਬਾਹਰੀ ਕੋਣ ਅੰਦਰਲੇ ਸਨਮੁੱਖ ਕੋਣਾਂ ਦੇ ਜੋੜਫਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

7. **ਤਿਭੁਜਾਂ:-**

(1) ਦੋ ਤਿਭੁਜਾਂ ਸਰਬੰਗਸਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੇ ਇੱਕ ਤਿਭੁਜ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਭੁਜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਕੋਣ, ਦੂਜੀ ਤਿਭੁਜ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸੰਗਤ ਭੁਜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਲੇ ਕੋਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇ [S.A.S.(ਭੁ-ਕੋ-ਭੁ) ਸਰਬੰਗਸਮਤਾ]।

- * (2) ਦੋ ਤ੍ਰਿਭੁਜਾਂ ਸਰਬੰਗਸਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੇ ਇੱਕ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਕੋਣ ਅਤੇ ਕੋਣਾਂ ਵਿਚਲੀ ਭੁਜਾ, ਦੂਜੀ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦੇ ਦੋ ਸੰਗਤ ਕੋਣਾਂ ਅਤੇ ਕੋਣਾਂ ਵਿਚਲੀ ਭੁਜਾ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇ
[A.S.A.(ਕੋ-ਭੁ-ਕੋ)ਸਰਬੰਗਸਮਤਾ]।
- (3) ਦੋ ਤ੍ਰਿਭੁਜਾਂ ਸਰਬੰਗਸਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੇ ਇੱਕ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੇ ਭੁਜਾਵਾਂ, ਦੂਜੀ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੇ ਸੰਗਤ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ [S.S.S(ਭੁ-ਭੁ-ਭੁ) ਸਰਬੰਗਸਮਤਾ]।
- (4) ਦੋ ਸਮਕੋਣ ਤ੍ਰਿਭੁਜਾਂ ਸਰਬੰਗਸਮ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੇ ਇੱਕ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦਾ ਕਰਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਭੁਜਾ, ਦੂਜੀ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦੇ ਕਰਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਭੁਜਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ।
- * (5) ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦੀਆਂ ਬਰਾਬਰ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਕੋਣ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- (6) ਜੇ ਕਿਸੇ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦੇ ਦੋ ਕੋਣ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਨਮੁੱਖ ਭੁਜਾਵਾਂ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।
- (7) ਤ੍ਰਿਭੁਜਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਣ ਅਤੇ ਸਨਮੁੱਖ ਵਿੱਚਲੇ ਸਬੰਧੀ।

8. ਚਤੁਰਭੁਜ :-

- * (1) ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦਾ ਵਿਕਰਣ ਇਸਨੂੰ ਦੋ ਸਰਬੰਗਸਮ ਤ੍ਰਿਭੁਜਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦਾ ਹੈ।
- (2) ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਕੋਣ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਲਟ ।
- (3) ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ ਵਿੱਚ ਸਨਮੁੱਖ ਭੁਜਾਵਾਂ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਲਟ।
- (4) ਇੱਕ ਚਤੁਰਭੁਜ ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਨਮੁੱਖ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਜੋੜਾ ਬਰਾਬਰ ਅਤੇ ਸਮਾਂਤਰ ਹੋਵੇ ।
- (5) ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦੇ ਵਿਕਰਣ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਮਦੁਭਾਜਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਲਟ ।
- (6) ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦੀਆਂ ਦੋ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਧ ਬਿੰਦੂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਰੇਖਾ-ਖੰਡ ਤੀਜੀ ਭੁਜਾ ਦੇ ਸਮਾਂਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਲਟ ।

9. ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜਾਂ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਭੁਜਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲ :- ਖੇਤਰਫਲ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ ਆਇਤ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲ ਦੀ ਦੁਹਰਾਈ।

- * (1) ਇੱਕ ਹੀ ਅਧਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੀ ਸਮਾਂਤਰ ਰੇਖਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਣੀਆਂ ਚਤੁਰਭੁਜਾਂ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- (2) ਇੱਕ ਹੀ ਅਧਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੀ ਸਮਾਂਤਰ ਰੇਖਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਣੀਆਂ ਤ੍ਰਿਭੁਜਾਂ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਉਲਟ।

10. **ਚੱਕਰ:-** ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਰਾਹੀਂ ਚੱਕਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਧਾਰਣਾਵਾਂ, ਅਰਧ-ਵਿਆਸ, ਘੇਰਾ, ਵਿਆਸ, ਜੀਵਾ, ਚਾਪ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਕੋਣ ਦੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ।

- * (1) ਚੱਕਰ ਦੀਆਂ ਬਰਾਬਰ ਜੀਵਾਵਾਂ ਕੇਂਦਰ ਉੱਪਰ ਬਰਾਬਰ ਕੋਣ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਲਟ।
- (2) ਚੱਕਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਜੀਵਾ ਤੇ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਲੰਬ ਉਸ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਸਮਦੁਭਾਜਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਲਟ ਤੌਰ ਤੇ ਚੱਕਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਖਿੱਚੀ ਗਈ ਰੇਖਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਜੀਵਾ ਨੂੰ ਸਮਦੁਭਾਜਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਜੀਵਾ ਉੱਤੇ ਲੰਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- (3) ਤਿੰਨ ਅਸਮਰੇਖੀ ਬਿੰਦੂਆਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਕੇ ਇੱਕ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਹੀ ਚੱਕਰ ਲੰਘਦਾ ਹੈ।
- (4) ਕਿਸੇ ਚੱਕਰ ਦੀਆਂ ਬਰਾਬਰ ਜੀਵਾਵਾਂ (ਜਾਂ ਸਰਬੰਗਸਮ ਚੱਕਰਾਂ) ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਸਮਾਨ ਦੂਰੀ ਤੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਉਲਟ।
- * (5) ਕਿਸੇ ਚਾਪ ਦੁਆਰਾ ਚੱਕਰ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਕੋਣ ਉਸੇ ਚਾਪ ਦੁਆਰਾ ਚੱਕਰ ਦੇ ਬਾਕੀ ਭਾਗ ਤੇ ਸਥਿਤ ਕਿਸੇ ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਬਣਾਏ ਕੋਣ ਦਾ ਦੁੱਗਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
- (6) ਇੱਕ ਹੀ ਚੱਕਰਾ ਖੰਡ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਕੋਣ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- (7) ਜੇਕਰ ਦੋ ਬਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਰੇਖਾ ਖੰਡ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸਥਿਤ ਦੋ ਹੋਰ ਬਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਕੋਣ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਚਾਰੇ ਬਿੰਦੂ ਇੱਕ ਚੱਕਰ ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- (8) ਚੱਕਰੀ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਕੋਣਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੋੜੇ ਦਾ ਜੋੜ 180° ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਉਲਟ।

11. **ਰਚਨਾਵਾਂ:-**

- (1) ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਰੇਖਾ ਖੰਡ ਅਤੇ ਕੋਣ 60° , 90° , 45° ਆਦਿ ਨੂੰ ਸਮਦੁਭਾਜਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਸਮਭੁਜੀ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨੀ।
- (2) ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਆਧਾਰ, ਆਧਾਰ ਕੋਣ ਅਤੇ ਦੋ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦੇ ਜੋੜ/ਅੰਤਰ ਨਾਲ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨੀ।
- (3) ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਪਰਿਮਾਪ ਅਤੇ ਆਧਾਰ ਕੋਣਾਂ ਨਾਲ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰਨੀ।

12. **ਹੀਰੋ ਦਾ ਸੂਤਰ :-** ਹੀਰੋ ਦੇ ਸੂਤਰ ਦੁਆਰਾ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਬਿਨਾ ਸਬੂਤ ਦੇ, ਚਤੁਰਭੁਜਾ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀਰੋ ਦੇ ਸੂਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ।

13. **ਸਤ੍ਰੁਈ ਖੇਤਰਫਲ ਅਤੇ ਆਇਤਨ :-** ਘਣ, ਘਣਾਵ, ਲੰਬ ਚੱਕਰੀ ਸਿਲੰਡਰ, ਲੰਬ ਚੱਕਰੀ ਸ਼ੰਕੂ, ਗੋਲੇ ਅਤੇ ਅਰਧ ਗੋਲੇ ਦੀ ਸਤ੍ਰਾ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਅਤੇ ਆਇਤਨ।

14. **ਅੰਕੜਾ ਵਿਗਿਆਨ :-** ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕਠਾ ਕਰਨਾ, ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ - ਸਾਰਣੀਬੱਧ ਰੂਪ, ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ/ ਅਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਰੂਪ, ਛੜ ਗ੍ਰਾਫ, ਆਇਤ ਚਿੱਤਰ, ਬਾਰੰਬਾਰਤਾ ਬਹੁਭੁਜ, ਇੱਕਠੇ ਕੀਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ

ਠੀਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ। ਅਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਮੱਧਮਾਨ, ਮੱਧਿਕਾ ਅਤੇ ਬਹੁਲਕ ਪਤਾ ਕਰਨਾ।

15. **ਸੰਭਾਵਨਾ:**– ਇਸਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਦੁਹਰਾਉਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਅਤੇ ਆਵਰਤੀ ਨਿਰੀਖਣ ਦੁਆਰਾ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ, ਸੰਭਾਵਨਾ: ਇੱਕ ਪ੍ਰਯੋਗਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ।

ਨੋਟ:– ਜਿੰਨਾ ਥਿਉਰਮਾਂ ਤੇ * ਲੱਗੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧ ਕਰਨੇ ਹਨ।

ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਪ੍ਰਯੋਗੀ

ਸਮਾਂ:–2 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ:–10

ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਅੰਕ-ਵੰਡ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗੀ:

1. ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਕਰਨੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣਗੀਆਂ। (4×2): ●8 ਅੰਕ
2. ਜ਼ਬਾਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ/ਮੌਖਿਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ●2 ਅੰਕ

ਕਿਰਿਆਵਾਂ

1. ਅਪਰਿਮੇਯ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ($\sqrt{2}$, $\sqrt{3}$, $\sqrt{5}$ ..... ਆਦਿ) ਨੂੰ ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਣਾ।
2. ਗਰਾਫ ਪੇਪਰ 'ਤੇ ਬਿੰਦੂ ਦਾ ਗਰਾਫ ਖਿੱਚਣਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਹੋਣ।
3. ਕਾਟਵੀਂ ਰੇਖਾ ਦੁਆਰਾ ਸਮਾਂਤਰ ਰੇਖਾ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਕੋਣਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਬੰਧ ਪਤਾ ਕਰਨਾ।
4. ਇਹ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ਕਿ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਤੀਸਰੀ ਭੁਜਾ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
5. ਜੀਓ ਬੋਰਡ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਪਤਾ ਕਰਨਾ।
6. ਕਾਗਜ਼ ਕੱਟ ਕੇ ਅਤੇ ਚਿਪਕਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦੀ ਮੱਧ ਬਿੰਦੂ ਪਰਿਮੇਯ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ।
7. ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਅਤੇ ਮੋੜ ਕੇ ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ।
8. ਕਾਗਜ਼ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਅਤੇ ਚਿਪਕਾ ਕੇ ਦਿਖਾਉਣਾ ਕਿ ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਇਸਦੇ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਉਚਾਈ ਦਾ ਗੁਣਨਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
9. ਇਹ ਦਿਖਾਓ ਕਿ ਕਿਸੇ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦੀਆਂ ਲਾਗਵੀਆਂ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਧ ਬਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬਣਿਆ ਚਤੁਰਭੁਜ ਸਮਾਂਤਰ ਚਤੁਰਭੁਜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
10. ਕਾਗਜ਼ ਮੋੜਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਰਿਆਵਾਂ:
  - (ੳ) ਕਿਸੇ ਰੇਖਾ-ਖੰਡ ਦਾ ਮੱਧ ਬਿੰਦੂ ਪਤਾ ਕਰਨਾ।
  - (ਅ) ਕਿਸੇ ਰੇਖਾ-ਖੰਡ ਦਾ ਲੰਬ ਸਮ ਦੁਭਾਜਕ ਪਤਾ ਕਰਨਾ।
  - (ੲ) ਕਿਸੇ ਕੋਣ ਦਾ ਸਮਦੁਭਾਜਕ ਪਤਾ ਕਰਨਾ।
  - (ਸ) ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦੀ ਮੱਧਿਕਾ ਖਿਚਣੀ।

9. ਵਿਗਿਆਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੌਵੀਂ

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਸਮਾਂ:

ਲਿਖਤੀ: 70 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਯੋਗੀ: 20 ਅੰਕ

ਸੀ.ਸੀ.ਈ: 10 ਅੰਕ

ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਬਣਤਰ

- ਸੈਂਕਸ਼ਨ ਵਾਈਜ਼ ਅਧਿਆਇ ਦੀ ਵੰਡ ਅਤੇ ਅੰਕ-ਵੰਡ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

ਸੈਂਕਸ਼ਨ-ੳ	ਅਧਿਆਇ (1,2,3,4,14)	= 23 ਅੰਕ
ਸੈਂਕਸ਼ਨ-ਅ	ਅਧਿਆਇ (5, 6, 7, 13, 15)	= 23 ਅੰਕ
ਸੈਂਕਸ਼ਨ-ੲ	ਅਧਿਆਇ (8, 9, 10, 11, 12)	= 24 ਅੰਕ
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ 20 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਵੰਡ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

ਸੈਂਕਸ਼ਨ ਨੰ:	ਅਧਿਆਇ ਨੰ:	ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਦੋ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਤਿੰਨ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਪੰਜ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਕੁੱਲ ਜੋੜ
ੳ	1,2,3,4,14	3	3	3	1	23
ਅ	5,6,7,13,15	3	3	3	1	23
ੲ	8,9,10,11,12	4	3	3	1	24
	ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	10	9	9	3	31
	ਕੁੱਲ ਅੰਕ	10	18	27	15	70

- ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 1 ਤੋਂ 10 ਤੱਕ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 10-15 ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 11 ਤੋਂ 19 ਤੱਕ ਦੋ-ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ 30-40 ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 20 ਤੋਂ 28 ਤੱਕ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 50-60 ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 29 ਤੋਂ 31 ਤੱਕ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 100-120 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਸੇ ਇਕਾਈ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ (ਲਿਖਤੀ)

ਪਾਠ 1:- ਸਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਦਾਰਥ:-

ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਭੌਤਿਕ ਸਰੂਪ, ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਕਣੂਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗੁਣ, ਪਦਾਰਥ ਦੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ, ਕੀ ਪਦਾਰਥ ਆਪਣੀ ਅਵਸਥਾ ਬਦਲਦੇ ਹਨ?, ਵਾਸ਼ਪੀਕਰਨ, ਵਾਸ਼ਪੀਕਰਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ, ਵਾਸ਼ਪੀਕਰਨ ਨਾਲ ਠੰਢਕ ਕਿਵੇਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?, ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸੂਤੀ ਕਪੜੇ ਕਿਉਂ ਪਹਿਨਣਦੇ ਹਾਂ।

ਪਾਠ 2:- ਸਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਧਤਾ:-

ਮਿਸ਼ਰਣ ਕੀ ਹੈ?, ਮਿਸ਼ਰਣ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਘੋਲ ਕੀ ਹੈ?, ਘੋਲ ਦੇ ਗੁਣ, ਘੋਲਾਂ ਦੀ ਸੰਘਤਾ, ਨਿਲੰਬਨ ਕੀ ਹੈ?, ਨਿਲੰਬਨ ਦੇ ਗੁਣ, ਕੋਲਾਈਡਨ ਘੋਲ ਕੀ ਹਨ?, ਕੋਲਾਈਡਲ ਦੇ ਗੁਣ, ਮਿਸ਼ਰਣ ਦੇ ਘਟਕਾਂ ਦਾ ਨਿਖੇੜਨ, ਨੀਲੀ/ਕਾਲੀ ਸਿਆਹੀ ਤੋਂ ਰੰਗਦਾਰ ਡਾਈ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਰੀਮ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਨਮਕ ਅਤੇ ਸੋਡੀਅਮ ਕਲੋਰਾਈਡ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਦੇ ਅਯੁਲਨਸ਼ੀਲ ਘੋਲਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵੱਖ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੋਸ਼ਾਂ ਹਵਾ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਅਸ਼ੁੱਧ ਸੈਮਪਲ ਤੋਂ ਸ਼ੁੱਧ ਕਾਪਰ ਸਲਫੇਟ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਭੌਤਿਕ ਅਤੇ ਰਸਾਇਣਿਕ ਪਰਾਵਰਤਨ, ਸ਼ੁੱਧ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਕੀ ਹਨ।

ਪਾਠ 3:- ਪਰਮਾਣੂ ਅਤੇ ਅਣੂ:-

ਰਸਾਇਣਿਕ ਸੰਯੋਜਨ ਦੇ ਨਿਯਮ (Laws of Chemical Combination) ਪੁੰਜ ਸੁਰੱਖਿਅਣ ਨਿਯਮ ਕੀ ਹੈ?, ਸਥਿਰ ਅਨੁਪਾਤੀ ਨਿਯਮ, ਪਰਮਾਣੂ ਕੀ ਹਨ, ਪਰਮਾਣੂ ਦੇ ਸੰਕੇਤ, ਪਰਮਾਣੂ ਪੁੰਜ, ਪਰਮਾਣੂਆਂ ਦੀ ਹੋਂਦ, ਅਣੂ ਕੀ ਹਨ?, ਤੱਤਾਂ ਤੇ ਯੋਗਿਕਾਂ ਦੇ ਅਣੂ, ਆਇਨ ਕੀ ਹਨ?, ਰਸਾਇਣਿਕ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਲਿਖਣਾ, ਸਰਲ ਯੋਗਿਕਾਂ ਦੇ ਸੂਤਰ, ਅਣਵੀਂ ਪੁੰਜ ਅਤੇ ਮੋਲ ਸਿਧਾਂਤ, ਸੂਤਰ ਇਕਾਈ ਪੁੰਜ।

ਪਾਠ 4:- ਪਰਮਾਣੂ ਦੀ ਬਣਤਰ:-

ਪਰਮਾਣੂ ਦੀ ਬਣਤਰ, ਪਰਮਾਣੂ ਦਾ ਥਾਮਸਨ ਮਾਡਲ, ਪਰਮਾਣੂ ਦਾ ਰਦਰ ਫੋਰਡ ਮਾਡਲ ਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਖਾਮੀਆਂ, ਪਰਮਾਣੂ ਦਾ ਬੋਹਰ ਮਾਡਲ, ਨਿਊਟ੍ਰਾਨ, ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨੀ ਤਰਤੀਬ, ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਾਂ ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਊਰਜਾ ਸੈੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤਰਤੀਬ, ਸੰਯੋਜਕਤਾ, ਪਰਮਾਣੂ ਸੰਖਿਆ ਤੇ ਪੁੰਜ-ਸੰਖਿਆ, ਸਮਸਥਾਨਕ, ਸਮਭਾਰਿਕ।

ਪਾਠ 5:- ਜੀਵਨ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਇਕਾਈ:-

ਸਜੀਵ ਕਿਵੇਂ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?, ਸੈੱਲ-ਕੰਧ (ਸੈੱਲ ਭਿੱਤੀ), ਕੇਂਦਰਕ ਸੈੱਲ-ਦ੍ਰਵ, ਸੈੱਲ ਦੇ ਨਿੱਕੜੇ ਅੰਗ, ਐਂਡੋਪਲਾਜ਼ਮੀ, ਗਾਲਜੀ ਕਾਇਆਵਾਂ, ਲਾਈਸੋਸੋਮ, ਮਾਇਟੋਕੋਂਡਰੀਆਂ, ਪਲਾਸਟਿਡ, ਰਸਧਾਨੀਆਂ।

ਪਾਠ 6:- ਟਿਸ਼ੂ:-

ਪੌਦਾ ਟਿਸ਼ੂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਟਿਸ਼ੂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੰਡ, ਵਿਭਾਜਨਯੋਗ ਟਿਸ਼ੂ ਦਾ ਵਰਗੀ ਕਰਨ, ਪ੍ਰਾਣੀ ਟਿਸ਼ੂ ਦੀ ਵੰਡ ਤੇ ਵਰਨਣ, ਪੇਸ਼ੀ ਟਿਸ਼ੂ ਤੇ ਨਾੜੀ ਟਿਸ਼ੂ, ਅਧਿਛੱਦ ਟਿਸ਼ੂ, ਜੋੜਕ ਟਿਸ਼ੂ।

ਪਾਠ 7:- ਸਜੀਵ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨਤਾ:-

ਸਜੀਵਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਣ, ਵਰਗੀਕਰਣ ਅਤੇ ਜੀਵ ਵਿਕਾਸ, ਮੋਨੀਰਾ, ਪ੍ਰੋਟੋਸਟਾ, ਫੰਜਾਈ, ਪਲਾਂਟੀ, ਬ੍ਰਾਇਓਡਾਈਟ, ਫਾਈਲਮ ਪ੍ਰੋਟੋਜ਼ੋਆ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ, ਫੰਜਾਈ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ, ਥੈਲੋਫਾਈਟਾ, ਟੈਰਿਡੋਫਾਈਟਾ, ਜਿਮਨੋਸਪਰਮ, ਐਂਜੀਓਸਪਰਮ, ਐਨੀਮੇਲੀਆ ਅਤੇ ਐਲੀਮੇਲੀਆ ਜਗਤ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ, ਵਰਟੀਬਰੇਟਾ, ਐਂਫਿਬੀਆ, ਰੈਪਟੀਲੀਆ, ਏਵੀਜ਼, ਐਲੀਆ, ਪਾਇਸਿਸ, ਇਕਾਈਨੋਡਰਮੇਟਾ, ਪ੍ਰੋਟੋਕੋਰਡੇਟਾ।

ਪਾਠ 8:- ਗਤੀ:-

ਗਤੀ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਵਰਗੀਕਰਨ, ਇੱਕਸਮਾਨ ਅਤੇ ਅਸਮਾਨ ਗਤੀ, ਗਤੀ ਦੀ ਦਰ ਦਾ ਮਾਪਨ, ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਚਾਲ, ਗਤੀ ਬਦਲਣ ਦੀ ਦਰ, ਦੂਰੀ-ਸਮਾਂ ਗਰਾਫ, ਵੇਗ-ਸਮਾਂ ਗਰਾਫ, ਗਤੀ ਦੀਆਂ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਗਰਾਫਿਕ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਚਕਰਾਕਾਰ ਗਤੀ।

ਪਾਠ 9:- ਬਲ ਅਤੇ ਗਤੀ ਦੇ ਨਿਯਮ:-

ਸੰਤੁਲਿਤ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਬਲ, ਗਤੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਿਯਮ, ਜੜ੍ਹਤਾ ਅਤੇ ਪੁੰਜ, ਗਤੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨਿਯਮ, ਗਤੀ ਦਾ ਤੀਜਾ ਨਿਯਮ, ਸੰਵੇਗ ਦਾ ਸੁਰੱਖਿਅਣ।

ਪਾਠ 10:- ਗੁਰੂਤਾ-ਆਰਸ਼ਣ:-

ਗੁਰੂਤਾ-ਆਕਰਸ਼ਣ ਦਾ ਸਰਵ-ਵਿਆਪੀ ਨਿਯਮ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ, ਗੁਰੂਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਧੀਨ ਵਸਤੂ ਦੀ ਗਤੀ, ਪੁੰਜ ਅਤੇ ਭਾਰ, ਧਕੇਲ ਬਲ ਅਤੇ ਦਬਾਉ, ਦ੍ਰਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਬਾਅ, ਉਛਾਲ ਬਲ, ਅਰਾਕੀਮਿਡੀਜ਼ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ, ਸਾਪੇਖ ਘਣਤਾ।

ਪਾਠ 11:- ਕੰਮ ਅਤੇ ਊਰਜਾ:-

ਕੰਮ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਇਕਾਈ, ਊਰਜਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਇਕਾਈ, ਗਤਿਜ ਊਰਜਾ, ਸਥਿਤਜ ਊਰਜਾ।

ਪਾਠ 12:- ਧੁਨੀ:-

ਧੁਨੀ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ, ਧੁਨੀ ਦਾ ਸੰਚਾਰ, ਲੱਛਨ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਧਿਅਮ ਵਿੱਚ ਧੁਨੀ ਚਾਲ, ਸਰਲ ਪੈਂਡੂਲਮ, ਬੈਲਜ਼ਾਰ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਅਤੇ ਟਿਊਨਿੰਗ ਫੋਰਕ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨਾ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੀਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਧੁਨੀ ਦਾ ਵੇਗ, ਗੂੰਜ (Echo) ਧੁਨੀ ਦਾ ਪਰਾਵਰਤਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉਪਯੋਗ, ਗੂੰਜ, ਪਾਰਸ਼ਵਣ ਤਰੰਗਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਯੋਗ, ਸੋਨਾਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਸੁਣਨਯੋਗ ਸੀਮਾ, ਪਰਾਸਰਵਣ ਧੁਨੀ ਦੇ ਉਪਯੋਗ, ਮਨੁੱਖੀ ਕੰਨ ਦੀ ਬਣਤਰ।

ਪਾਠ 13:- ਅਸੀਂ ਬਿਮਾਰ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ:-

ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਗਾੜ, ਸਿਹਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ, ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਅਲਪਕਾਲੀਨ ਅਤੇ ਦੀਰਘਕਾਲੀਨ ਰੋਗ, ਦੀਰਘ-ਕਾਲੀਨ ਰੋਗ ਅਤੇ ਮੰਦੀ ਸਿਹਤ, ਛੂਤ ਅਤੇ ਅਛੂਤ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਛੂਤ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਕਾਰਕ, ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਰੋਗਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ।

ਪਾਠ 14:- ਸਾਡੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨ:-

ਹਵਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਸਾਹ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਹਵਾ ਦਾ ਵੇਗ, ਹਵਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਵਰਖਾ, ਪਾਣੀ, ਪਾਣੀ ਦਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਪਾਣੀ ਦਾ ਚੱਕਰ, ਨਾਈਟਰੋਜਨ ਚੱਕਰ, ਕਾਰਬਨ ਚੱਕਰ, ਗ੍ਰੀਨ-ਹਾਊਸ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਓਜੋਨ ਪਰਤ।

ਪਾਠ 15:- ਭੋਜਨ-ਸਾਧਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਰੱਕੀ:-

ਫਸਲੀ-ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਸੰਬੰਧੀ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਸੰਬੰਧੀ, ਫਸਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਧੀ, ਪੋਸ਼ਕ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਧੀ, ਖਾਦਾਂ, ਸਿੰਚਾਈ-ਪ੍ਰਬੰਧ, ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ, ਦਾਫ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਤੇ ਲੱਛਣ, ਪੋਲਟਰੀ ਫਾਰਮਿੰਗ, ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ।

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਸਿਲੇਬਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ।

ਪ੍ਰਯੋਗਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਪਹਿਲਾ ਟਰਮ

1. ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ
  - i. ਸਟਾਰਚ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨੀ
  - ii. ਚਨਾ ਦਾਲ ਵਿੱਚ ਮੈਟਾਨਿਲ ਯੇਲੋ ਮਿਲਾਵਟ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰਨੀ।
2. ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ
  - i. ਸਾਧਾਰਨ ਨਮਕ, ਚੀਨੀ ਅਤੇ ਐਲਮ ਦਾ, ਘੋਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ
  - ii. ਮਿੱਟੀ, ਚਾਕ ਪਾਉਡਰ, ਰੇਤੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਸਸਪੇਂਸ਼ਨ ਘੋਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ
  - iii. ਸਟਾਰਚ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅੰਡੇ ਦਾ ਐਲਬੂਮਿਨ/ਦੁਧ ਦਾ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਕਲਾਇਡਲ ਘੋਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ
3. ਲੋਹ ਚੁਰਨ ਅਤੇ ਸਲਫਰ ਪਾਉਡਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮਿਸ਼ਰਨ ਅਤੇ ਯੋਗਿਕ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ
  - i. ਦਿੱਖ- ਸਮਝਤਾ ਅਤੇ ਵਿਖਮਝਤਾ
  - ii. ਚੁੰਬਕ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਰਿਆ
  - iii. ਘੋਲਕਕਾਰਬਨ ਡਾਈਸਲਫਾਈਡ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਰਿਆ
  - iv. ਤਾਪ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ
4. ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਰਸਾਇਣਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਜਾਂ ਰਸਾਇਣਿਕ ਬਦਲਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕਰਨਾ -
  - i. ਲੋਹੇ ਅਤੇ ਕਾਪਰ ਸਲਫੇਟ ਦਾ ਘੋਲ -1
  - ii. ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਮੈਗਨੀਸ਼ੀਅਮ ਰਿਬਨ ਦਾ ਜਲਣਾ-1
  - iii. ਜਿਸਤ ਅਤੇ ਪਤਲੇ ਸਲਫਿਊਰਿਕ ਐਸਿਡ ਦੀ ਕਿਰਿਆ-1
  - iv. ਅਮੋਨੀਅਮ ਕਲੋਰਾਈਡ ਨੂੰ ਗਰਮ ਕਰਨਾ।

- v. ਸੋਡੀਅਮ ਸਲਫੇਟ ਅਤੇ ਬੇਰੀਅਮ ਕਲੋਰਾਈਡ ਦੇ ਘੋਲਾਂ ਵਿੱਚ ਰਸਾਇਣਕ ਦੀ ਕਿਰਿਆ
  - vi. ਪਿਆਜ਼ ਦੀ ਝਿੱਲੀ ਅਤੇ
  - vii. ਗੱਲੂ ਦੇ ਐਪੀਥੀਮੀਅਨ ਸੈਲਾਂ ਦੀ ਅਸਥਾਈ ਸਲਾਇਡ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਾਮਾਂਕਿਤ ਚਿੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ।
5. ਤਿਆਰ ਸਖਾਈ ਸਲਾਈਡ ਦੁਆਰਾ ਪੌਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੈਰੋਨਕਾਈਮਾ ਅਤੇ ਸਕਲੈਰੋਨਕਾਈਮਾ ਟਿਸ਼ੂ ਅਤੇ ਜੰਤੂਆਂ ਵਿੱਚ ਧਾਰੀਦਾਰ ਪੇਸ਼ੀ ਟਿਸ਼ੂ ਅਤੇ ਨਾੜੀ ਸੈਲ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨੀ ਅਤੇ ਨਾਮਾਂਕਿਤ ਚਿੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ।
  6. ਜੋਹਰ ਉਡਾਉਣਾ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਨਮਕ, ਰੇਤ ਅਤੇ ਅਮੋਨੀਅਮ ਕਲੋਰਾਈਡ ਦੇ ਮਿਸ਼ਰਨ ਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਖੇੜਨਾ।
  7. ਬਰਫ਼ ਦਾ ਪਿਘਲਾਣ ਦਰਜਾ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਉਬਾਲ ਦਰਜਾ ਗਿਆਤ ਕਰਨਾ ।
  8. ਕਮਾਨੀਦਾਰ ਤੁਲਾ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਖਤਿਜੀ ਟੇਬਲ ਤੇ ਰੱਖੇ ਆਇਤਾਕਾਰ ਲਕੜ ਦੇ ਬਲਾਕ ਦੇ ਪੁੰਜ ਅਤੇ ਨਿਊਨਤਮ ਬਲ ਦੇ ਵਿੱਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਜਦੋਂ ਬਲਾਕ ਹਿਲਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਣੇ ।
  9. ਕਿਸ਼ਮਿਸ਼ (ਸੋਗੀ) ਦੁਆਰਾ ਸੋਖੇ ਗਏ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੁੰਜ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗਿਆਤ ਕਰਨਾ ।

ਦੂਜਾ ਟਰਮ

1. ਧੁਨੀ ਦੇ ਪਰਾਵਰਤਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ।
2. ਇੱਕ ਕਮਾਨੀਦਾਰ ਤੁਲਾ ਅਤੇ ਮਾਪਕ ਸਿਲੰਡਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਇੱਕ ਠੋਸ ਵਸਤੂ (ਜਿਸਦੀ ਘਣਤਾ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇ) ਦੀ ਘਣਤਾ ਪਤਾ ਕਰਨਾ ।
3. ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਠੋਸ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਠੋਸ ਦੇ ਪੁੰਜ ਵਿੱਚ ਆਈ ਕਮੀ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪੁੰਜ ਵਿੱਚਕਾਰ ਸਬੰਧ (ਆਰਕੀਮਿਡੀਜ਼ ਸਿਧਾਂਤ) ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣਾ ਜਦੋਂ !
  - ਨਲਕੇ ਦਾ ਪਾਣੀ ਹੋਵੇ।
  - ਖਾਰਾ ਪਾਣੀ ਹੋਵੇ।
4. ਠੋਸ ਲੋਹੇ ਦੇ ਘਣਾਵ ਦੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਿੰਨ ਸਤ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੇਤੇ /ਆਟੇ ਉੱਤੇ ਪਾਏ ਗਏ ਦਬਾਉ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਸਤ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪਾਏ ਗਏ ਦਬਾਉ ਨੂੰ ਮਾਪਨਾ ।
5. ਇੱਕ ਖਿੱਚੀ ਹੋਈ ਤਾਰ ਦੁਆਰਾ ਤਰੰਗ ਦੀ ਗਤੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ।
6. ਸਪਾਈਰੋਗਾਇਗ/ਅਗੈਰੀਕਸ, ਮੌਸ/ਫਰਨ, ਪਾਇਨਸ (ਨਰ ਜਾਂ ਮਾਦਾ ਕੋਨ) ਅਤੇ ਐਨਜਿਉਸਪਰਮ ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਗਰੂਪੀ ਦੇ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ।
7. ਚਿੱਤਰ /ਚਾਰਟ /ਮਾੱਡਲ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕਾੱਕਰੋਚ, ਗੰਡੋਆ, ਮੱਛੀ ਅਤੇ ਪੰਛੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਜੰਤੂ ਈ ਚਿੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ।
  - ਫਾਈਲਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੱਛਣ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ-1
  - ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਅਨੁਕੂਲਿਤ ਲੱਛਣਾਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨਾ ।
8. ਰਸਾਇਣਕ ਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਪੁੰਜ ਦੇ ਸੁੱਰਖਿਅਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਿੱਧ ਕਰਨਾ ।
9. ਇੱਕ ਬੀਜ ਪੱਤਰੀ ਘਤੇ ਦੋ ਬੀਜ ਪੱਤਰੀ ਪੌਦਿਆਂ ਦੀ ਜੜਾਂ, ਤਣੇ, ਪੱਤਿਆਂ ਅਤੇ ਫੁਲਾਂ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਲੱਛਣਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ।
10. ਮਛੱਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਚੱਕਰ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ।

ਨੋਟ :- ਸਮੂਹ ਸਾਇੰਸ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਅਲੱਗ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਨੋਟ ਬੁੱਕ ਆਦਿ ਨਾ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ/ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹਨਾਂ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਧਾਰਨ ਨੋਟ ਬੁੱਕ ਵਿੱਚ ਹੀ ਲਿਖ ਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਨੌਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ

10. ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ: 90 ਅੰਕ

ਸੀ.ਸੀ.ਈ.: 10 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ

ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

1. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 14 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ 4 ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੇ ਗਏ ਹਨ।
2. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਰ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ:-

ਭਾਗ ਓ - ਭੂਗੋਲ	ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 1 ਤੋਂ 4	ਅੰਕ: 25
ਭਾਗ ਅ - ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ	ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 5 ਤੋਂ 7	ਅੰਕ: 20
ਭਾਗ ਬ - ਇਤਿਹਾਸ	ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 8 ਤੋਂ 11	ਅੰਕ: 25
ਭਾਗ ਸ - ਨਾਗਰਿਕ ਸ਼ਾਸਤਰ	ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 12 ਤੋਂ 14	ਅੰਕ: 20
3. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1,5,8 ਅਤੇ 12 ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਹੋਣਗੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਾਕ ਤੱਕ ਦੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ/ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰਨ ਵਾਲੇ/ ਮਿਲਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ/ਬਹੁ-ਭਾਂਤੀ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਛੇ-ਛੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ ਜੋ ਇੱਕ- ਇੱਕ ਅੰਕ ਦੇ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣਗੇ ਭਾਵ ਕੋਈ ਛੋਟ (Choice) ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।
4. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 2,6,9 ਤੇ 13 ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 30 ਤੋਂ 50 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਣੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 5 ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ 3 ਭਾਗ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।
5. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 3,7,10 ਤੇ 14 ਵੱਡੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 100 ਤੋਂ 120 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਣੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ 100 ਫੀਸਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ (Internal choice) ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇੱਕ ਹੀ ਪਾਠ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ।
6. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 4 ਤੇ 11 ਨਕਸ਼ਾ ਕਾਰਜ (Map work) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਛੋਟ (choice) ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਨੇਤਰਹੀਣ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭੂਗੋਲ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਦੀ ਥਾਂ ਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣਗੇ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਬਣਤਰ :-

ਭਾਗ	1 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	3 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	5 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਨਕਸ਼ਾ	ਕੁੱਲ ਅੰਕ
(ੳ) ਭੂਗੋਲ ਪਾਠ 1 ਤੋਂ 6 ਤੱਕ	6	3	1	5 ਤੱਥ ਇੱਕ- ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ	25
(ਅ) ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਪਾਠ 1 ਤੋਂ 6 ਤੱਕ	6	3	1	-	20
(ੲ) ਇਤਿਹਾਸ 1,2,3,4,5,6,7,8 ਅਤੇ 9	6 (1 ਤੋਂ 6)	3 (4,5,6,7,8 ਅਤੇ 9) ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ	1 (1 ਤੋਂ 9) ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ	5 ਤੱਥ ਇੱਕ- ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਿਲੇਬਸ ਅਨੁਸਾਰ	25
(ਸ) ਨਾਗਰਿਕ ਸ਼ਾਸਤਰ ਪਾਠ 1 ਤੋਂ 6 ਤੱਕ	6	3	1	-	20
ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	24	12	04	02	90 ਅੰਕ
ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ	27%	40%	23%	10%	100%

ਜਰੂਰੀ ਨੋਟ:- ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਹਰੇਕ ਵਿਸ਼ੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪਾਠਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 1 ਅੰਕ, 3 ਅੰਕ ਅਤੇ 5 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਰ ਪਾਠ ਵਿੱਚੋਂ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ।

ਭਾਗ-ੳ (ਭੂਗੋਲ)

ਅੰਕ:25

ਯੂਨਿਟ-1

- (ੳ) ਭਾਰਤ ਦਾ ਧਰਾਤਲ; ਨੁਹਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਧਰਾਤਲੀ ਭਾਗ
- (ਅ) ਭਾਰਤ ਦੇ ਧਰਾਤਲੀ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ
- (ੲ) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਧਰਾਤਲੀ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਤੇ ਸਥਿਤੀਆਂ

ਯੂਨਿਟ-2

- (ੳ) ਭਾਰਤ ਦੇ ਜਲਪ੍ਰਵਾਹ ਦੇ ਅੰਗ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦਰਿਆ ਤੇ ਸਹਾਇਕ ਨਦੀਆਂ, ਝੀਲਾਂ ਤੇ ਸਾਗਰ, ਭਾਰਤੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
- (ਅ) ਦਰਿਆਈ ਜਲ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਦਮ
- (ੲ) ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦਰਿਆਈ ਤੇ ਨਹਿਰੀ ਸਿਸਟਮ

ਯੂਨਿਟ-3

- (ੳ) ਭਾਰਤ ਦੀ ਜਲਵਾਯੂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਉੱਤੇ ਅਸਰਪਾਊ ਤੱਤ
(ਕੁਦਰਤੀ ਆਫਤ ਨਾਲ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਸਬੰਧੀ ਇੱਕ ਕੇਸ ਸਟੱਡੀ ਸਮੇਤ)
- (ਅ) ਵਰਖਾ ਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਮੌਨਸੂਨ ਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ
- (ੲ) ਜਲਵਾਯੂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾਪਣ ਵਾਲੇ ਯੰਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ

ਯੂਨਿਟ-4

- (ੳ) ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਬਨਸਪਤੀ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਵੰਡ, ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਤਫ਼ਸੀਲ
- (ਅ) ਜੰਗਲੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਵੰਡ, ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਤਫ਼ਸੀਲ
- (ੲ) ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕੁਦਰਤੀ ਬਨਸਪਤੀ ਦੀ ਵੰਡ ਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਹੇਠ ਰਕਬੇ ਦੀ ਤਫ਼ਸੀਲ

ਯੂਨਿਟ-5

- (ੳ) ਭਾਰਤੀ ਵਸੋਂ ਦਾ ਆਕਾਰ, ਸੂਬਾਵਾਰ ਵੰਡ, ਉਮਰ ਤੇ ਲਿੰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਤਰ, ਵਸੋਂ ਤਬਾਦਲੇ; ਹਿਜਰਤ; ਜਨਸੰਖਿਆ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਤੱਤ ਵਜੋਂ
- (ਅ) ਸਾਖਰਤਾ, ਸਿਹਤ, ਵਾਧਾ ਦਰ, ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਬਣਤਰ ਤੇ ਕੌਮੀ ਵਸੋਂ ਨੀਤੀ
- (ੲ) ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਸੋਂ ਵੰਡ, ਸ਼ਹਿਰੀ-ਪੇਂਡੂ, ਲਿੰਗ ਅਧਾਰਤ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਬਣਤਰ

ਭਾਗ-ਅ (ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ)

ਅੰਕ: 20

ਇਕਾਈ -1 ਪਿੰਡ ਦੀ ਕਹਾਣੀ

- a) ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ- ਅਰਥ
- b) ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀਆਂ ਮੁੱਢਲੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ-ਵਸਤਾਂ, ਸੇਵਾਵਾਂ, ਉਪਯੋਗਤਾ, ਕੀਮਤ, ਧਨ, ਮੁਦਰਾ, ਮੰਗ, ਪੂਰਤੀ, ਬਾਜ਼ਾਰ, ਲਾਗਤ, ਆਮਦਨ।
- c) ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਅਣਆਰਥਿਕ ਕ੍ਰਿਆਵਾਂ
- d) ਇੱਕ ਪਿੰਡ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਲੈਣ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਾਧਨਾਂ (ਭੂਮੀ, ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਪੂੰਜੀ) ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਦਾ ਬਾਕੀ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ
- e) ਗੈਰ ਖੇਤੀ ਕਿਰਿਆਵਾਂ-ਡੇਅਰੀ, ਲਘੂ ਉਦਯੋਗ, ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ (ਪਰਿਵਹਿਣ/ਢੋਹ-ਢੁਆਈ)

ਇਕਾਈ-2 ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਸਾਧਨ

- a) ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨ- ਅਰਥ, ਮਨੁੱਖੀ ਸੰਸਥਾਨ ਰਾਹੀਂ ਤਿੰਨਾਂ ਖੇਤਰਾਂ (ਮੁੱਢਲਾ, ਗੌਣ ਅਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਖੇਤਰ) ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ, ਔਰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਅਣ ਆਰਥਿਕ ਕਿਰਿਆਵਾਂ।
- b) ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਗੁਣਾਤਮਿਕ ਪੱਖ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ।
- c) ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਅਣ ਉਪਯੋਗੀ ਰੂਪ-ਬੇਰੁਜਗਾਰੀ।

ਇਕਾਈ-3 ਗਰੀਬੀ-ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਨਮੁੱਖ ਇੱਕ ਚੁਣੌਤੀ

- a) ਗਰੀਬੀ - ਅਰਥ, ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਗਰੀਬੀ (ਉਦਾਹਰਣਾ ਨਾਲ); ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ: ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਸੂਚਕ, ਪੂਰਨ ਗਰੀਬੀ।
- b) ਗਰੀਬੀ ਦੇ ਕਾਰਣ।
- c) ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਗਰੀਬੀ।
- d) ਗਰੀਬੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਾਅ।

ਇਕਾਈ-4 ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅੰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ

- a) ਅੰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ - ਅਰਥ ਅਤੇ ਲੋੜ
- b) ਅੰਨ ਅਸੁਰੱਖਿਅਤ ਲੋਕ।
- c) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਅੰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸ੍ਰੋਤ ਅਤੇ ਕਿਸਮਾਂ।
- d) ਅੰਨ ਵਿੱਚ ਸਵੈ ਪਰਿਪੂਰਣਤਾ/ਸੰਪੰਨਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ।
- e) ਅਨਾਜ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਅੰਨ ਭੰਡਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਅਤੇ ਅੰਨ ਬਿਨਾ ਲੋਕ।
- f) ਅੰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਰਵਜਨਿਕ ਵੰਡ ਪ੍ਰਣਾਲੀ-ਅਨਾਜ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਮਿਤੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ (ਅਨਾਜ, ਦੁੱਧ, ਸਬਜੀਆਂ) ਰਾਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ, ਸਹਿਕਾਰੀ ਦੁਕਾਨਾਂ ਆਦਿ ਸਬੰਧੀ ਕਿਸੇ ਦੋ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਅਧਿਐਨ।

ਭਾਗ-ੲ (ਇਤਿਹਾਸ)

ਅੰਕ: 25

ਇਕਾਈ-1 ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆਵਾਂ : ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ (145੦ ਈ.16੦6 ਈ.)

1. ਪੰਜਾਬ: ਭੂਗੋਲਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ

- ਵੱਖ-ਵੱਖ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਾਮ - ਬਦਲਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਰੂਪ
- ਭੂਗੋਲਿਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ - ਇਤਿਹਾਸ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ

2. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ

- ਸਮਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਵਸਥਾ
- ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਜੀਵਨ
- ਉਦਾਸੀਆਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਘਟਨਾਵਾਂ

3. ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਕਾਸ (1539 ਈ.-1581ਈ.)

- ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ (1539ਈ.-1552ਈ.) - ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ
- ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ (1552 ਈ.- 1547 ਈ.)- ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ
- ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰਕ
- ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ (1574ਈ.- 1581ਈ.) - ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ

4. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ: ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ

- ਮੁੱਢਲਾ ਜੀਵਨ - ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ
- ਸ਼ਹੀਦੀ: ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਇਕਾਈ-2 ਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆਵਾਂ: ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਬਦਲਦਾ ਸੰਸਾਰ

5. ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ:

- ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿੱਠਭੂਮੀ (ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸੰਕਟ)
- ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ (ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ)
- ਫਰਾਂਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜਤੰਤਰ ਦਾ ਖਾਤਮਾ
- ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਵਿੱਚ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ

6. ਰੂਸੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ:

- ਰੂਸ ਦੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ
- 19੦5 ਈ ਤੋਂ 1917 ਈ. ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਅੰਦੋਲਨ
- ਪਹਿਲਾ ਸੰਸਾਰ ਯੁੱਧ (ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ) ਅਤੇ ਰੂਸੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ
- ਰੂਸੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਇਕਾਈ-3 ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਪਹਿਚਾਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜ

7. ਵਣ ਸਮਾਜ ਤੇ ਬਸਤੀਵਾਦ:

- ਵਣ
- ਵਣ ਕਨੂੰਨ
- ਬਸਤੀਵਾਦ ਅਧੀਨ ਆਏ ਕਨੂੰਨਾਂ ਦਾ ਵਣ ਸਮਾਜ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਮਕਾਲੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਵਣ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ।
- ਮੁੰਡਾ ਅੰਦੋਲਨ।

8. ਪਹਿਰਾਵੇ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ:

- ਪਹਿਰਾਵਾ: ਸਮਾਜਿਕ ਇਤਿਹਾਸ
- ਉਦਯੋਗਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਅਤੇ ਪਹਿਰਾਵਾ
- ਭਾਰਤੀ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਤੇ ਚਰਚਾ
- ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਾਕ-ਨਿਯਮਾਵਲੀ
- ਸਵਦੇਸ਼ੀ ਲਹਿਰ ਤੇ ਖਾਦੀ
- ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਰਾਵਾਂ

ਭਾਗ (ਸ)
(ਨਾਗਰਿਕ ਸ਼ਾਸਤਰ)

ਅੰਕ: 20

ਇਕਾਈ-1 ਵਰਤਮਾਨ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਵਿਕਾਸ, ਅਰਥ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ

1. ਵਰਤਮਾਨ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ, ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ

- ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ
- ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ
- ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ

2. ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਅਰਥ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ

- ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਅਰਥ ਅਤੇ ਸਰੂਪ
- ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ
- ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਮਹੱਤਵ
- ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਰਤਾਂ

ਇਕਾਈ-2 ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਸਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰ

3. ਭਾਰਤ ਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਸਰੂਪ:

- ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ
- ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ
- ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸੋਧ ਵਿਧੀ

4. ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਸਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰ:

- ਸੰਸਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ
- ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਦ (ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਧਾਨਪਾਲਿਕਾ)
- (ੳ) ਰਾਜ ਸਭਾ (ਅ) ਲੋਕ ਸਭਾ (ੲ) ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ

ਇਕਾਈ-3 ਭਾਰਤ ਚੋਣ ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ

5. ਲੋਕਤੰਤਰ ਅਤੇ ਚੋਣ ਰਾਜਨੀਤੀ:

- ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ
- ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ
- ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ
- ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਰਾਵਾ

6. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ:

- ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਰੂਪ
- ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ
- ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ
- ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਰਾਵਾ

ਨੋਟ: ਨੇਤਰਹੀਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭੁਗੋਲ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਦੀ ਥਾਂ ਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣਗੇ।

11. ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੌਵੀਂ

ਸਮਾਂ : 3 ਘੰਟੇ

ਬਿਊਰੀ ਭਾਗ-50 ਅੰਕ
ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਭਾਗ - 40 ਅੰਕ
ਸੀ.ਸੀ.ਈ - 10 ਅੰਕ
ਕੁੱਲ - 100 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ

1. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 23 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।
2. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 10 ਤੱਕ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ, ਇਹ ਓਬਜੈਕਟਿਵ ਟਾਈਪ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ 10 ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੱਕ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। **10×1=10 ਅੰਕ**
3. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 11 ਤੋਂ 15 ਤੱਕ ਦੋ- ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਪਗ 20 ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। **5×2=10 ਅੰਕ**
4. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 16 ਤੋਂ 20 ਤੱਕ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਪਗ 30 ਤੋਂ 50 ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। **5×3=15 ਅੰਕ**
5. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 21 ਤੋਂ 23 ਪੰਜ-ਪੰਜ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ, ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 5 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ 3 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। **3×5=15 ਅੰਕ**

ਪਾਠਕ੍ਰਮ (ਲਿਖਤੀ)

ਪਾਠ ਪਹਿਲਾ:- ਸਰੀਰਿਕ ਸਿੱਖਿਆ, ਇਸ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਮੰਤਵ।

ਪਾਠ ਦੂਜਾ :- ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਸਪੋਰਟਸਮੈਨਸ਼ਿਪ।

ਪਾਠ ਤੀਜਾ:- ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਖੇਡ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਭੈੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ

ਪਾਠ ਚੌਥਾ:- ਮੁੱਢਲੀ ਸਹਾਇਤਾ, ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਖਿਚਾਅ, ਮੋਚ, ਜੋੜ ਦੇ ਉਤਰਨ, ਹੱਡੀ ਦੀ ਟੁੱਟ ਅਤੇ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ।

ਪਾਠ ਪੰਜਵਾਂ:- 1947 ਪਿੱਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ।

ਪਾਠ ਛੇਵਾਂ:- ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੇਡਾਂ

ਪਾਠਕ੍ਰਮ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

ਸਮਾਂ 4 ਘੰਟੇ

ਪ੍ਰਯੋਗੀ : 40 ਅੰਕ

ੳ) ਟਰੈਕ ਅਤੇ ਫੀਲਡ ਦੀ ਈਵੈਂਟਸ (ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ) ਹਰੇਕ ਈਵੈਂਟ ਦੇ 6 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਈਵੈਂਟਸ ਇੱਕ ਟਰੈਕ ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਫੀਲਡ ਵਿੱਚੋਂ ਚੁਣੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਟਰੈਕ ਈਵੈਂਟਸ :- 100 ਮੀਟਰ ਦੌੜ , 200 ਮੀਟਰ ਦੌੜ, 400 ਮੀਟਰ ਦੌੜ, 800 ਮੀਟਰ ਦੌੜ, 3000 ਮੀਟਰ ਦੌੜ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ 110 ਮੀਟਰ ਹਰਡਲ (ਹਰਡਲ ਦੀ ਉਚਾਈ 96.4 ਸੈ.ਮੀ. ਅਤੇ 10 ਹਰਡਲਾਂ),

ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ 100 ਮੀਟਰ (ਹਰਡਲ ਦੀ ਉਚਾਈ 76.2 ਸੈ.ਮੀ.) ਅਤੇ 8 ਹਰਡਲਾਂ, 4x100 ਮੀਟਰ
(ਲੜਕੀਆਂ ਵਾਸਤੇ) ਅਤੇ 4x100 ਮੀਟਰ (ਲੜਕੀਆਂ ਵਾਸਤੇ) ਰਿਲੇਅ ਦੌੜ **6 ਅੰਕ**

ਫੀਲਡ ਈਵੈਂਟਸ:- ਹੈਮਰ ਥਰੋ, ਡਿਸਕਸ ਥਰੋ, ਜੈਵਲਿਨ ਥਰੋ, ਸ਼ਾਟ ਪੁੱਟ, ਲੰਬੀ ਛਾਲ, ਉੱਚੀ ਛਾਲ, ਤੀਹਰੀ
ਛਾਲ, ਪੋਲ ਵਾਲਟ **6 ਅੰਕ**

ਅ) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੋਨੋਂ ਗਰੁੱਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਖੇਡ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਖੇਡ ਦੇ 5 ਅੰਕ
ਹੋਣਗੇ।

ਖੇਡਾਂ (ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਲਈ)।

ਗਰੁੱਪ 1. ਹੈਂਡਬਾਲ, ਕਬੱਡੀ, ਮੁੱਕੋਬਾਜ਼ੀ, ਟੇਬਲ ਟੈਨਿਸ, ਜਿਮਨਾਸਟਿਕ, ਫੁੱਟਬਾਲ। **5 ਅੰਕ**

ਗਰੁੱਪ 2. ਬਾਸਕਟਬਾਲ, ਯੋਗ, ਗਤਕਾ, ਵਾਲੀਬਾਲ, ਐਥਲੈਟਿਕਸ, ਸਰਕਲ ਕੱਬਡੀ। **5 ਅੰਕ**

ਸ) ਖੇਡਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤੀ (ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 10 ਅੰਕ) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਕ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧਤਾ **2ਜੋਨ**

ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧਤਾ **4 ਅੰਕ**

ਜਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧਤਾ **6ਅੰਕ**

ਰਾਜ ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧਤਾ **8 ਅੰਕ**

ਕੌਮੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ **10 ਅੰਕ**

ਹ) ਖਿਡਾਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇੱਕ ਖੇਡ/ਐਥਲੈਟਿਕਸ ਈਵੈਂਟ ਦਾ ਇੱਕ ਚਿੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰੇਗਾ। **3 ਅੰਕ**

ਕ) ਜੁਬਾਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਉੱਤਰ **5 ਅੰਕ**

ਨੋਟ : ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਿੱਟ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜਮਾਤ-ਨੌਵੀਂ
12. ਕੰਪਿਊਟਰ ਸਾਇੰਸ

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ : 50 ਅੰਕ
ਸੀ.ਸੀ.ਈ. : 10 ਅੰਕ
ਪ੍ਰਯੋਗੀ : 40 ਅੰਕ
ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨਪੱਤਰ ਦੀ ਬਣਤਰ

1. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ (ਭਾਗ ਓ, ਭਾਗ ਅ, ਭਾਗ ਏ) ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।
2. ਭਾਗ ਓ ਆਬਜੈਕਟਿਵ ਟਾਇਪ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 1 ਤੋਂ 5 ਤੱਕ 1-1 ਅੰਕ ਦੇ 5 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ।
3. ਭਾਗ ਅ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ 6 ਤੋਂ 15 ਤੱਕ 3-3 ਅੰਕ ਦੇ 10 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 3 ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ।
4. ਭਾਗ ਏ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ 16 ਤੋਂ 18 ਤੱਕ 5-5 ਅੰਕ ਦੇ 3 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ।
5. ਭਾਗ ਓ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣਗੇ। ਭਾਗ ਅ ਅਤੇ ਏ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਗ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਾਗ ਏ ਵਿੱਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ।

ਲੜੀ ਨੰ	ਅਧਿਆਇ ਦਾ ਨਾਂ	ਕੁੱਲ ਅੰਕ	1 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	3 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	5 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ
1.	ਐਮ.ਐਸ.ਐਕਸਲ (ਭਾਗ-1)	7	1	2	
2.	ਐਮ. ਐਸ ਐਕਸਲ ਭਾਗ -2	7	1	2	
3.	ਨੈਟਵਰਕਿੰਗ	9	1	1+C	1
4.	ਡੀ.ਬੀ.ਐਮ.ਐਸਨਾਲ ਜਾਣ ਪਛਾਣ	7	1	2	
5.	ਐਮ.ਐਸ.ਐਕਸੈਸਨਾਲ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ	6		2	
6.	ਇੰਟਰਨੈਟ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ	8		1 + C	1
7.	ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ	6	1	C	1
	ਕੁੱਲ ਜੋੜ	50	5 × 1 = 5	10 × 3 = 30	3 × 5 = 15

ਲਿਖਤੀ ਪਾਠਕ੍ਰਮ

ਪਾਠ 1 : ਐਮ.ਐਸ.ਐਕਸਲ (ਭਾਗ-1)

ਸੈਲਾਂ ਨੂੰ ਫਾਰਮੈਟ ਕਰਨਾ, ਸੈੱਲ, ਐਡੀਟਿੰਗ

ਪਾਠ 2 : ਐਮ. ਐਸ ਐਕਸਲ ਭਾਗ -2

ਚਾਰਟ, ਸਾਰਣੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੰਬਲਜ਼, ਪਾਇਕ ਚਾਰਟ, ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ, ਵਿਊ ਟੈਬ

ਪਾਠ 3 : ਨੈਟਵਰਕਿੰਗ

ਨੈਟਵਰਕਿੰਗ, ਨੈਟਵਰਕਿੰਗ ਦੀ ਲੋੜ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਨੈਟਵਰਕਿੰਗ ਦੇ ਭਾਗ, ਨੈਟਵਰਕ ਦੇ ਲਾਭ/ਹਾਨੀਆਂ, ਨੈਟਵਰਕ

ਟੋਪੋਲੋਜੀ, ਡਾਟਾ ਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ, ਨੈਟਵਰਕ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ

ਪਾਠ4 : ਡੀ.ਬੀ.ਐਮ.ਐਸਨਾਲਜਾਣਪਛਾਣ

ਡਾਟਾਬੇਸ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ , ਡਾਟਾ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ,ਡਾਟਾਬੇਸ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?,ਡਾਟਾਬੇਸ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਫਾਈਲ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਸਿਸਟਮ, ਡਾਟਾਬੇਸ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ, ਡੀਬੀਐਮ ਐਸ ਅਤੇ ਡੀ.ਬੀ.ਐਮ.ਐਸ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀਆਂ, ਡੀ.ਬੀ.ਏ ਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ, ਡਾਟਾ Redundancy ਅਤੇ ਐਂਟੀਟੀ, ਡਾਟਾਬੇਸ ਵਿਚ ਕੀਜ਼, ਨਾਰਮਲਾਈਜੇਸ਼ਨ, ਸਬੰਧ,ORACLE, SQL,DB2, ਡਾਟਾਮਾਡਲ

ਪਾਠ5 :ਐਮ.ਐਸ.ਐਕਸੈਸ ਨਾਲ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ

ਐਕਸੈਸ ਨਾਲ ਜਾਣ ਪਛਾਣ, ਰਿਲੇਸ਼ਨਲ ਡਾਟਾਬੇਸ ਨਾਲ ਜਾਣ ਪਛਾਣ, ਡਾਟਾਬੇਸ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਲਈਹਦਾਇਤਾਂ, ਐਕਸੈਸ ਦੇ ਕੁਝ ਤਕਨੀਕੀ ਸ਼ਬਦ, ਐਮ.ਐਸ.ਐਕਸੈਸ ਦੇ ਕੰਪੋਨੈਂਟ, ਆੱਬਜੈਕਟ ਕੀ ਹਨ?, ਡਾਟਾ ਟਾਈਪਸ, ਐਮ.ਐਸ.ਐਕਸੈਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸਤਾਵਾਂ, ਐਕਸੈਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ, ਟੇਬਲ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ, ਟੇਬਲ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਬਦਲਣਾ, ਫਾਰਮ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਬਦਲਣਾ, ਡਾਟਾਸੋਰਟਿੰਗ, ਡਾਟਾਫਿਲਟਰ, ਰਿਪੋਰਟ ਬਣਾਉਣਾ

ਪਾਠ6 :ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ

ਈ-ਮੇਲ, ਗੂਗਲ ਐਪਸ, ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਡਾਊਨਲੋਡ ਕਰਨਾ ਹੈ?,ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਵਿੱਚ ਮੀਡੀਆਂ, ਕਲਾਊਡ ਨੈੱਟਵਰਕਿੰਗ, ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੁਰੱਖਿਆ

ਪਾਠ 7 : ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ

ਜਾਣ-ਪਛਾਣ, ਚੰਗੇ ਸਾਸ਼ਨ (ਗਵਰਨੈਂਸ) ਦੇ ਮੁੱਖ ਗੁਣ, ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ, ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ, ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼, ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੇ ਮਾਡਲ, ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਦੇ ਖੇਤਰ

ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪਾਠਕ੍ਰਮ

ਪ੍ਰਯੋਗ 1. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਵਰਕਸ਼ੀਟ ਬਣਾਓ।

A	B	C
Name	R.No.	Marks
Ram	23	83
Sham	37	50
Sita	38	81
Geeta	40	65
Rani	49	78

1. ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਸੇਵ ਕਰੋ।
2. ਰੋਅਨੰ 2 ਦੇ ਉਚਾਈ 3 ਸੈੱਟ ਕਰੋ।
3. ਕਾਲਮ B ਦੀ ਚੌੜਾਈ 10.5 ਸੈੱਟ ਕਰੋ।
4. ਸੈੱਲ ਨੰ: B2 ਤੋਂ B6 ਤੱਕ ਫਾਰਮੂਲਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ B7 ਵਿੱਚ ਜੋੜ ਪਤਾ ਕਰੋ।
5. SUM ਫੰਕਸ਼ਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ B9 ਵਿੱਚ ਜੋੜ ਪਤਾ ਕਰੋ।
6. ਵਰਕਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਡਾਟਾ ਵਿੱਚੋਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ (MAX) ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ (MIN), ਗਿਣਤੀ (COUNT) ਅਤੇ AVERAGE (ਔਸਤ) ਪਤਾ ਕਰੋ।

ਪ੍ਰਯੋਗ 2. ਆਪਣੀ ਨਵੀਂ ਵਰਕਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਹੇਠਾ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਡਾਟਾ ਦਾਖਲ ਕਰੋ।

Name	Marks
Sandeep	45
Ram	70
Sham	33
Gita	92

ਪ੍ਰਯੋਗ 3. ਕਾਲਮਜ਼ ਚਾਰਟ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਕਦਮ ਉਠਾਓ।

ਪ੍ਰਯੋਗ 4. ਹੇਠਾ ਦਿੱਤੀ ਵਰਕਸ਼ੀਟ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

Name	Marks	Grade
Ram	45	C
Sham	70	B
Sita	33	D
Geeta	92	A
Rani	61	B
joti	70	B

1. ਕੰਡੀਸ਼ਨਲ ਫਾਰਮੈਟਿੰਗ ਰਾਹੀਂ B ਗ੍ਰੇਡ ਵਾਲੇ ਸੈੱਲਜ਼ ਨੂੰ ਲਾਲ ਰੰਗ ਨਾਲ ਹਾਈਲਾਈਟ ਕਰੋ।
2. Marks ਕਾਲਮ ਨੂੰ ਘੱਟਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਸੋਟ ਕਰੋ।
3. ਵਰਕਸ਼ੀਟ ਦੇ ਡਾਟਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਫਾਰਮ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।
4. ਫਿਲਟਰ ਆਪਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ A ਗ੍ਰੇਡ ਵਾਲੇ ਸੈੱਲਜ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੋ।

ਪ੍ਰਯੋਗ 5. Create table in Design View ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਟੇਬਲ ਤਿਆਰ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ Name, F_Name, R_No, Marks ਨਾਮ ਦੇ ਫੀਲਡ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਫੀਲਡਸ ਦੀ ਡਾਟਾ ਟਾਈਪ text, text, number, number ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਚੁਣੋ।

(i) ਉਪਰੋਕਤ ਬਣਾਏ ਟੇਬਲ ਵਿੱਚ ਡਾਟਾ ਦਾਖਲ ਕਰੋ ਅਤੇ Table ਸੇਵ ਕਰੋ।

ਪ੍ਰਯੋਗ 6. ਵੀਜ਼ਾਰਡ ਵਿਊ ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਟੇਬਲ ਤਿਆਰ ਕਰੋ ਜਿਸ ਦੇ ਫੀਲਡਜ਼ First Name, Address, City and Mobile Phone ਹੋਣ।

(i) ਟੇਬਲ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡਾਟਾ ਦਾਖਲ ਕਰੋ।

(ii) ਵੀਜ਼ਾਰਡ ਵਿਊ ਰਾਹੀਂ ਟੇਬਲ ਤੋਂ ਫਾਰਮ ਤਿਆਰ ਕਰੋ।

ਪ੍ਰਯੋਗ 7. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਕਸਪਲੋਰਰ ਵਿੱਚ ਫਾਰਵਰਡ ਬਟਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸ ਕੰਮ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਯੋਗ 8. ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਐਕਸਪਲੋਰਰ ਵਿੱਚ ਐਡਰੈਸ ਬਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਯੋਗ 9. ਕੋਈ 4 ਸਰਚਇੰਜਨਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।

ਪ੍ਰਯੋਗ 10. ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ(PSEB) ਦੀ ਵੈੱਬ ਸਾਈਟ www.pseb.ac.in ਖੋਲ੍ਹੋ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਸਿਲੇਬਸ ਡਾਊਨਲੋਡ ਕਰੋ।

1. संस्कृत
कक्षा : नवम्
पाठ्यक्रम 2018-19 (संशोधित)

कुल अंक : 90
सी .सी .ई : 10

- प्रश्नपत्र में कुल 12 प्रश्न होंगे।
- प्रश्न पत्र में तीन भाग (क से ग तक) होंगे ।

भाग - क

अति लघूत्तर प्रश्न (वस्तुनिष्ठ प्रश्न)

प्रश्न-1 में (i) से (x) तक वस्तुनिष्ठ प्रश्न पूछे जायेंगे। प्रत्येक प्रश्न एक अंक का होगा । ये प्रश्न एक शब्द से एक वाक्य तक के उत्तरों वाले अथवा हाँ/नहीं अथवा सही/गलत अथवा बहुवैकल्पिक उत्तरों वाले, किसी भी प्रकार के हो सकते हैं यह प्रश्न पाठ्यक्रम से ही पूछे जायें।

- (i) से (ii) तक शब्द रूप (पुल्लिंग ,स्त्री लिंग तथा नपुंसकलिंग) से सम्बन्धित दो वस्तुनिष्ठ प्रश्न पूछे जायेंगे ।
- (iii) से (iv) तक धातुरूप (लट्लकार, लङ्लकार ,लृट्लकार) से सम्बन्धित दो वस्तुनिष्ठ प्रश्न पूछे जायेंगे।
- (v) से (vi) तक समास से सम्बन्धित दो वस्तुनिष्ठ प्रश्न पूछे जायेंगे
- (vii) से (viii) तक सन्धि से सम्बन्धित दो वस्तुनिष्ठ प्रश्न पूछे जायेंगे
- (ix) से (x) तक उच्चारण स्थान से सम्बन्धित दो वस्तुनिष्ठ प्रश्न पूछे जायेंगे

भाग ख (पाठ्य पुस्तक के 1 से 15 तक पाठ)	
2	गद्यांशों का हिन्दी या पंजाबी या अंग्रेज़ी में अनुवाद ।
3	पद्यों का हिन्दी या पंजाबी या अंग्रेज़ी में प्रसंग सहित अर्थ ।
4	पाठों के अभ्यासों में से हिन्दी में प्रश्न ।
5	पाठों के अभ्यासों में से संस्कृत लघु प्रश्न ।
6	पाठों के अभ्यासों में से संस्कृत शब्दों के हिन्दी में अर्थ ।
7	पठित गद्यांश में से संस्कृत में सरल प्रश्न ।
भाग-ग (व्याकरण भाग)	
8	(क) शब्द रूप : (पुं) खग , छात्र , कवि, रवि । (स्त्री.) गंगा, शाला, प्रभा, नदी , नारी । (नपुं.) मित्र, ज्ञान, गृह। सर्वनाम -तद् ,अस्मद् , युष्मद् (केवल पुं. में)
	(ख) धातु रूप : (लट् लकार, लङ् लकार, लृट् लकार) भ्वादिगण : (परस्मैपद्) अर्च, पा, भू , पठ् , स्था, कूज् ,गम् , दा, सृ, नी, दृश् ,स्मृ ,रूह।
9	(क) समास : तत्पुरुष, द्विगु, कर्मधारय, द्वन्द्व, अव्ययीभाव और बहुव्रीहि।

	<p style="text-align: center;">अथवा</p> <p>रिक्त स्थानों की पूर्ति (उपयुक्त शब्द रूप तथा धातु रूप पर आधारित)</p> <p>(ख) सन्धि : स्वर सन्धि :-दीर्घ, गुण, यण्, वृद्धि, अयादि सन्धि । व्यंजन सन्धि:- खर विधि, जश् विधि, डम् विधि, श्चुत्व विधि, लत्व विधि, णत्व विधि</p> <p>(ग) स्वर और व्यंजन का ज्ञान ।</p>
10 11	<p>अपठित संस्कृत अनुच्छेद पर संस्कृत में प्रश्न।</p> <p>हिन्दी वाक्यों का संस्कृत में अनुवाद ।(1 से 15 अभ्यास)</p>
12	<p>निम्नलिखित विषयों पर संस्कृत में साधारण पत्र या प्रार्थना पत्र ।</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 अनुपस्थिति विषयकम् आवेदन पत्रम् । 2 रुग्ण- अवकाशाय आवेदन पत्रम् । 3 मित्राय भ्रमण विषयकं पत्रम् । 4 शुल्क क्षमार्थम् आवेदन पत्रम् ।
	<p>निर्धारित पाठ्य पुस्तक :संस्कृत भारती 9 (1 से 15 पाठ)पंजाब स्कूल शिक्षा बोर्ड द्वारा प्रकाशित</p>

विषय : संस्कृत

कक्षा : नवम्

प्रश्न- पत्र की रूपरेखा

समय : 3 घण्टे

कुल अंक : 90

सी .सी .ई : 10

भाग क

1 अति लघूत्तर प्रश्न (वस्तुनिष्ठ प्रश्न)

1x10=10

भाग ख (पाठ्य पुस्तक 1 से 15 पाठ)

2	तीन गद्यांश दिए जाएं जिनमें से दो का अनुवाद हिन्दी या पंजाबी या अंग्रेज़ी में करने को कहा जाए ।	2x5=10
3	तीन पद्य दिए जाएं जिनमें से दो का प्रसंग सहित अर्थ हिन्दी या पंजाबी या अंग्रेज़ी में लिखने को कहा जाए।	2x5=10
4	पाठों के अभ्यासों में से पाँच प्रश्न हिन्दी में पूछे जाएं , जिनमें से तीन का उत्तर हिन्दी में लिखने को कहा जाए।	3x2=6
5	संस्कृत में पाँच प्रश्न दिए जाएं ।जिनमें से तीन का उत्तर संस्कृत में लिखने को कहा जाए।	3x2=6
6	पाठों के अभ्यासों में से सात संस्कृत शब्द दिए जाएं जिनमें से चार शब्दों के हिन्दी में अर्थ लिखने को कहा जाए ।	4x1=4
7	पाठ्य पुस्तक में से कोई एक गद्यांश देकर उसी में से संस्कृत में दो सरल प्रश्न पूछे जाएं।	2x2=4
भाग=ग (व्याकरण भाग)		
8	(क) पाठ्यक्रम में दिए गये शब्द रूपों में से छः शब्दों के रूप किसी एक विभक्ति के तीनों वचनों में पूछे जायें जिनमें से केवल चार शब्दों के रूप लिखने हों ।	4x1½=6
	(ख) पाठ्यक्रम में दिए गये धातु रूपों में से छः धातुओं के रूप किसी एक लकार के एक पुरुष के तीनों वचनों में पूछे जायें जिनमें से केवल चार धातुओं के रूप लिखने हों।	4x1½=6
9	(क) पाठ्यक्रम में दिए गए समासों से संबंधित सात समस्त पद दिए जाएं जिनमें से पाँच का विग्रह करने को कहा जाए । अथवा शब्द रूप तथा धातु रूप पर आधारित रिक्त स्थानों की पूर्ति पुस्तक के अभ्यासों में से सात वाक्य दिए जाएं जिनमें से पाँच करने को कहा जाए	5x1=5
	(ख) पाठ्यक्रम में दी गई सन्धियों में से सात शब्द सन्धि/सन्धि विच्छेद के लिए दिये जाएं जिनमें से किन्हीं पाँच शब्दों के उत्तर लिखने के लिए कहा जाए।	5x1=5
	(ग) स्वर और व्यंजन के ज्ञान से सम्बन्धित तीन प्रश्न पूछे जाएं , जिनमें से दो का उत्तर लिखने के लिए कहा जाए ।	2x1=2
10	एक अपठित संस्कृत अनुच्छेद दिया जाए, जिसमें से संस्कृत में चार प्रश्न पूछे जाएं, जिनका उत्तर संस्कृत में दिया जाए ।	4x1=4
11	हिन्दी के दस वाक्य दिए जाएं जिनमें से सात वाक्यों का संस्कृत में अनुवाद करने के लिए कहा जाए।	7x1=7
12	पाठ्यक्रम में निर्धारित विषयों में से एक साधारण पत्र तथा एक प्रार्थना पत्र पूछा जाए । जिनमें से एक पत्र/प्रार्थना पत्र संस्कृत में लिखने को कहा जाए ।	5

2. ਖੇਤੀਬਾੜੀ

ਸ਼੍ਰੇਣੀ: ਨੈਵੀ

ਸਮਾਂ : $2\frac{1}{2}$ ਘੰਟੇ
ਸਮਾਂ: 2 ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ: 50 ਅੰਕ
ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ :40 ਅੰਕ
ਆਂਤਰਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ :10 ਅੰਕ

ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਬਣਤਰ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 19 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ । ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ :

ਸੈਕਸ਼ਨ	ਪਾਠ ਨੰਬਰ	1 ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਆਬਜੈਕਟਿਵ ਟਾਈਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	2 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	4 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	6 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਕੁੱਲ
ੳ	1, 2, 3, 4, 5	3	3	2	1	23 ਅੰਕ
ਅ	6,7, 8, 9, 10, 11	3	3	3	1	27 ਅੰਕ
ਕੁੱਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ		6	6	5	2	19
ਕੁੱਲ ਅੰਕ		6	12	20	12	50

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਚਾਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ :

- ਭਾਗ ਨੰ. I** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਤੋਂ 6 ਤੱਕ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਅੰਕ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ । ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਾਕ ਤੱਕ ਦੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਹਾਂ/ਨਾਂ ਜਾਂ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ ਜਾਂ ਠੀਕ/ਗਲਤ ਜਾਂ ਬਹੁ-ਭਾਂਤੀ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣਗੇ ।
- ਭਾਗ ਨੰ. II** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 7 ਤੋਂ 12 ਤੱਕ ਦੋ-ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ ਇੱਕ-ਦੋ ਵਾਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣਗੇ ।
- ਭਾਗ ਨੰ. III** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 13 ਤੋਂ 17 ਤੱਕ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਵਾਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 16 ਅਤੇ 17 ਵਿੱਚ 100% ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ । ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਸੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਵੇਗਾ ।
- ਭਾਗ ਨੰ. IV** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 18 ਤੋਂ 19 ਤੱਕ ਛੇ-ਛੇ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ । ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਪੰਜ-ਛੇ ਵਾਕਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ 100% ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਹੋਵੇਗੀ । ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਸੇ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ (ਲਿਖਤੀ)

ਸੈਕਸ਼ਨ - ੳ

1. **ਸਾਉਣੀ ਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ :** ਸਾਉਣੀ ਦੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ - ਝੋਨਾ, ਮੱਕੀ, ਮੂੰਗੀ, ਮਾਂਹ, ਸੋਇਆਬੀਨ, ਮੂੰਗਫਲੀ, ਕਪਾਹ, ਕਮਾਦ, ਜੁਆਰ, ਬਾਜਰਾ ਆਦਿ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ।

2. **ਸਾਉਣੀ ਦੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ :** ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ, ਸਾਉਣੀ ਦੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ - ਮਿਰਚ, ਟਮਾਟਰ, ਬੈਂਗਣ, ਭਿੰਡੀ, ਕੱਦੂ ਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ - ਚੱਪਣ ਕੱਦੂ, ਘੀਆ ਕੱਦੂ, ਕਰੇਲਾ, ਘੀਆ ਤੌਰੀ, ਪੇਠਾ, ਖੀਰਾ, ਤਰ, ਟੀਂਡਾ, ਖਰਬੂਜਾ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨਾ ।
3. **ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ :** ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ । ਡਿੰਡੀ ਵਾਲੇ ਫੁੱਲਾਂ - ਗਲੈਡਿਓਲਸ, ਗੁਲਦਾਉਦੀ, ਜ਼ਰਬਰਾ ਅਤੇ ਗੁਲਾਬ ਆਦਿ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ । ਡਿੰਡੀ-ਰਹਿਤ ਫੁੱਲਾਂ ਗੇਂਦਾ, ਰਜਨੀਗੰਧਾ ਅਤੇ ਮੋਤੀਆ ਆਦਿ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ।
4. **ਖੇਤੀ-ਉਤਪਾਦਾਂ ਦਾ ਮੰਡੀਕਰਨ :** ਸੁਚੱਜੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵ । ਖੇਤੀ ਜਿਣਸਾਂ ਦੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਨੁਕਤੇ ।
5. **ਬੀਜ, ਖਾਦ ਅਤੇ ਕੀੜੇਮਾਰ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕੁਆਲਟੀ ਕੰਟਰੋਲ :** ਸੀਡ ਕੰਟਰੋਲ ਆਰਡਰ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ, ਬੀਜ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ, ਬੀਜਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਸਬੰਧੀ ਨੁਕਤੇ, ਬੀਜਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਰਨ । ਖਾਦ ਕੰਟਰੋਲ ਆਰਡਰ । ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਐਕਟ । ਬੀਜ, ਖਾਦ ਅਤੇ ਕੀੜੇਮਾਰ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਪਰਖ ਲਈ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ।

ਸੈਕਸ਼ਨ - ਅ

6. **ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ :** ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਦਾ ਮਹੱਤਵ, ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਦੁੱਧ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਲਵੇਰਿਆਂ ਦਾ ਨਸਲ ਸੁਧਾਰ, ਲਵੇਰਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ, ਗਊਆਂ (ਦੇਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ) ਅਤੇ ਮੱਝਾਂ ਦੀਆਂ ਨਸਲਾਂ, ਖੁਰਾਕ, ਵੰਡ, ਸ਼ੈੱਡ, ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ, ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਦੁੱਧ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ । ਰਾਸ਼ਨ ਖੁਆਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨੁਕਤੇ, ਦੁੱਧ ਦੀ ਸੰਭਾਲ । ਵਾਧੂ ਚਾਰੇ ਤੋਂ ਹੇਅ ਅਤੇ ਅਚਾਰ (ਸਾਈਲੇਜ) ਬਣਾਉਣਾ ।
7. **ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ :** ਦੁੱਧ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ, ਮੰਡੀਕਰਨ, ਛੋਟੇ ਪੱਧਰ ਤੇ ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੰਡੀਕਰਨ ਕਰਨਾ ।
8. **ਮੁਰਗੀ ਪਾਲਣ :** ਪੋਲਟਰੀ, ਮੁਰਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਸਲਾਂ, ਦੂਚਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ, ਮੁਰਗੀਆਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ, ਮੁਰਗੀ ਪਾਲਣ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਮੁਰਗੀ ਪਾਲਣ ਸਬੰਧੀ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਸਹੂਲਤਾਂ ।
9. **ਸੂਰ, ਭੇਡਾਂ/ਬੱਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਖਰਗੋਸ਼ ਪਾਲਣ :** ਸੂਰ, ਭੇਡਾਂ, ਬੱਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਖਰਗੋਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਉੱਨਤ ਨਸਲਾਂ, ਖੁਰਾਕ ਅਤੇ ਵਾੜੇ/ਸ਼ੈੱਡ/ਪਿੰਜਰਿਆਂ ਆਦਿ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ।
10. **ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ :** ਮੱਛੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੇਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਿਸਮਾਂ, ਛੱਪੜ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਚੋਣ, ਛੱਪੜ ਦਾ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਅਤੇ ਪੁਟਾਈ । ਨਦੀਨਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ, ਖੁਰਾਕ ਆਦਿ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ।
11. **ਕੁੱਝ ਨਵੇਂ ਖੇਤੀ ਵਿਸ਼ੇ :** ਜੀ. ਐੱਮ. ਫਸਲਾਂ, ਪੌਦ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਅਧਿਕਾਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ, ਸੂਖਮ ਖੇਤੀ, ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਆਦਿ ।

ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਬਣਤਰ

ਸਮਾਂ: 2 ਘੰਟੇ

ਅੰਕ: 40

1. ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਯੋਗ / ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਯੋਗ / ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ । 2×10 ਅੰਕ = 20 ਅੰਕ
2. ਜ਼ਬਾਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 ਅੰਕ

3. ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਨੋਟ ਬੁੱਕ 5 ਅੰਕ
4. ਸੈਂਪਲ ਫਾਈਲ, ਚਾਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ । 5 ਅੰਕ
5. ਬੀਜਾਂ, ਖਾਦਾਂ, ਫਸਲਾਂ, ਫੁੱਲਾਂ, ਫਲਾਂ ਅਤੇ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਕਰਨਾ । 5 ਅੰਕ

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ : ਖੇਤੀਬਾੜੀ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

1. ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਸਾਉਣੀ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫਸਲਾਂ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ।
2. ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਬਗੀਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ।
3. ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਗਰਮੀਆਂ, ਬਰਸਾਤ ਅਤੇ ਸਰਦੀ ਰੁੱਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਉਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨਾ ।
4. ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਜਿਣਸ ਦੇ ਸੁਚੱਜੇ ਮੰਡੀਕਰਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ।
5. ਬੀਜ, ਖਾਦਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣਾ ।
6. ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਵੈਟਨਰੀ ਅਤੇ ਐਨੀਮਲ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇੜੇ ਆਧੁਨਿਕ ਡੇਅਰੀ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਲਵੇਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਸਲਾਂ, ਖੁਰਾਕ, ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਓ ਆਦਿ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ।
7. ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਖੋਆ, ਪਨੀਰ, ਦਹੀਂ ਅਤੇ ਘਿਉ ਆਦਿ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ । ਕਿਸੇ ਨੇੜੇ ਮਿਲਕ ਪਲਾਂਟ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਮਿਲਕ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ।
8. ਕਿਸੇ ਮੁਰਗੀਖਾਨੇ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਮੁਰਗੀ ਪਾਲਣ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ । ਮੁਰਗੀਆਂ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਦਾਰਥਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ।
9. ਸੂਰ ਫਾਰਮ, ਭੇਡ/ਬੱਕਰੀ ਫਾਰਮ ਅਤੇ ਖਰਗੋਸ਼ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਉੱਨਤ ਨਸਲਾਂ, ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਓ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ।
10. ਮੱਛੀ ਪਾਲਣ ਫਾਰਮ ਵਿਖੇ ਜਾ ਕੇ ਮੱਛੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੇਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਿਸਮਾਂ, ਬੱਚ, ਖੁਰਾਕ, ਛੱਪੜ ਅਤੇ ਕਰਜ਼ਾ ਸਹੂਲਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ।

3. ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੌਵੀ

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ
ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ: 60 ਅੰਕ
ਪ੍ਰਯੋਗੀ: 30 ਅੰਕ
ਸੀ.ਸੀ.ਈ. : 10 ਅੰਕ
ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਲਿਖਤੀ)

1. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 22 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣਗੇ।
2. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰ ਭਾਗ ਸਾਰੇ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਭਾਗ-I ਵਿੱਚ ਸੱਤ (7) ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (1 ਤੋਂ 7) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇੱਕ ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ।
ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਾਕ ਤੱਕ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ ਜਾਂ ਠੀਕ/ਗਲਤ
ਜਾਂ ਬਹੁ-ਭਾਂਤੀ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। 7×1=7

ਭਾਗ-II ਵਿੱਚ ਗਿਆਰ੍ਹਾਂ (11) ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (8 ਤੋਂ 18) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ
ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਹਰ ਭਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ
ਦਾ ਉੱਤਰ 60-80 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ। 11×3=33

ਭਾਗ-III ਵਿੱਚ ਚਾਰ (4) ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਵਾਲੇ ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (19 ਤੋਂ 22) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 ਅੰਕ
ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਉੱਤਰ 150-200 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ। 4×5=20

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਪਾਠਕ੍ਰਮ (ਲਿਖਤੀ)

ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ	ਅੰਕ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ	ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ				ਕੁੱਲ ਅੰਕ
			ਭਾਗ 'ੳ'	ਭਾਗ 'ਅ'	ਭਾਗ 'ੲ'	ਭਾਗ 'ਸ'	
ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ	1 ਅੰਕ	7	2	2	1	2	7
ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ	3 ਅੰਕ	11	2	3	3	3	33
ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ	5 ਅੰਕ	4	1	1	1	1	20
ਕੁੱਲ		22	5	6	5	6	60

ਭਾਗ-ੳ (ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਵਸਥਾ)

1. ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ - ਅਰਥ, ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਖੇਤਰ।
2. ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਵਸਥਾ-ਅਰਥ, ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਖੇਤਰ।
3. ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ - ਮਨੁੱਖੀ ਅਤੇ ਗੈਰ ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨ। ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ, ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਸਥਾਨ।

4. ਘਰ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ-ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਾਨ, ਰੋਜ਼ਾਨਾ, ਸਪਤਾਹਿਕ ਅਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਸਫ਼ਾਈ।
5. ਘਰ ਦੇ ਸਾਜੋ ਸਮਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰਤ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੈਫਰਿਜਰੇਟਰ, ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਕੁੱਕਰ, ਸਟੋਵ, ਗੈਸ ਦਾ ਚੁੱਲਾ, ਰਸੋਈ ਦੇ ਬਰਤਨ, ਓਵਨ, ਸੋਲਰ ਕੁੱਕਰ, ਨਾਨਸਟਿਕ ਬਰਤਨ ਅਤੇ ਮਾਈਕਰੋਵੇਵ ਦੀ ਚੋਣ, ਇਸਤੇਮਾਲ ਅਤੇ ਦੇਖਭਾਲ।
6. ਰਸੋਈ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ, ਪ੍ਰਬੰਧ ਅਤੇ ਸਫ਼ਾਈ ਦਾ ਮਹੱਤਵ।
ਭਾਗ-ਅ (ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ ਵਿਗਿਆਨ)
7. ਭੋਜਨ, ਉਸਦੇ ਕੰਮ, ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਤੱਤ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭੋਜਨ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਪੌਸ਼ਟਿਕ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ।
8. ਖਾਣਾ ਪਕਾਉਣ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਤਾਪ ਦਾ ਖੁਰਾਕੀ ਤੱਤਾਂ ਤੇ ਅਸਰ।

ਭਾਗ-ੲ (ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਸਬੰਧ)

9. ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਅਰਥ ਤੇ ਮਹੱਤਤਾ।
10. ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪੜਾਅ-ਬਚਪਨ, ਕਿਸ਼ੋਰ ਉਮਰ, ਬਾਲਗ ਅਤੇ ਬੁਢਾਪੇ ਦੀਆਂ ਆਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ।

ਭਾਗ-ੳ (ਵਸਤਰ ਵਿਗਿਆਨ)

11. ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ। ਸੂਤੀ, ਊਨੀ ਅਤੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਧੁਆਈ।
12. ਸਫ਼ਾਈਕਾਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥ-ਕੱਪੜੇ ਧੋਣ ਲਈ ਸਾਬਣ, ਸਾਬਣ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀ, ਕਿਸਮਾਂ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਸਾਬਣ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ। ਸਾਬਣਰਹਿਤ ਸਫ਼ਾਈਕਾਰੀ ਪਦਾਰਥ। ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਫ਼ੈਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਕੜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਤੋਂ ਦਾਗ ਉਤਾਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਟ ਪਦਾਰਥ।

ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ : ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ (ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ) ਨੌਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ: 30

ਨੋਟ: ਇੱਕ ਗੁੱਰਪ ਵਿੱਚ 25 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ।

1. ਨੋਟ ਬੁੱਕ, ਰਿਕਾਰਡ ਅਤੇ ਜ਼ਬਾਨੀ -----5 ਅੰਕ
2. ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਨੰ: 1 ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪਕਵਾਨ-----10 ਅੰਕ
3. ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਨੰ: 2 ਜਾਂ 3 ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ -----7½ ਅੰਕ
4. ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਨੰ: 4 ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ-----7½ ਅੰਕ

ਪ੍ਰੀਖਿਅਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਅਨੁਸਾਰ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਵੰਡ ਆਪ ਕਰੇਗਾ।

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

1. ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਸਾਦਾ ਭੋਜਨ ਪਕਾਉਣਾ ਅਤੇ ਵਰਤਾਉਣਾ ਜਿਵੇਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਦਾਲ, ਚਾਵਲ, ਚਪਾਤੀ, ਪਰੌਠਾ ਆਦਿ ਮਿੱਠੇ ਪਕਵਾਨ-ਕਸਟਰਡ, ਖੀਰ, ਸੂਜੀ ਦਾ ਹਲਵਾ, ਖਾਣੇ ਲਈ ਮੇਜ਼ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਖਾਣਾ ਵਰਤਾਉਣਾ।
2. ਗਲਾਸ, ਮੈਲਮੋਵੇਅਰ ਅਤੇ ਸਟੇਨਲੈਸ ਸਟੀਲ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਨਾ।
3. ਸੂਤੀ, ਊਨੀ ਅਤੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਵਸਤਰਾਂ ਦੀ ਧੁਆਈ ਅਤੇ ਸੂਤੀ ਵਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕਲਫ ਅਤੇ ਸਫੇਦ ਵਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਨੀਲ ਲਗਾਉਣਾ।
4. ਕਢਾਈ ਦੇ ਟਾਂਕੇ - ਲੇਜ਼ੀ-ਡੇਜ਼ੀ, ਜੰਜੀਰੀ ਟਾਂਕਾ, ਡੰਡੀ ਟਾਂਕਾ, ਸਾਟਨ ਸਟਿੱਚ, ਕੰਬਲ ਟਾਂਕਾ ਅਤੇ ਦਸੂਤੀ ਟਾਂਕੇ ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ। ਇਹਨਾਂ ਟਾਂਕਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਦੋ ਕੁਸ਼ਨ ਕਵਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ।

ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ : ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਗਿਆਨ (ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ) ਨੌਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ।

4. ਕਟਾਈ ਤੇ ਸਿਲਾਈ
ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੌਵੀਂ

ਸਮਾਂ: 2 ਘੰਟੇ
ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਲਿਖਤੀ: 40 ਅੰਕ
ਪ੍ਰਯੋਗੀ: 50 ਅੰਕ
ਸੀ.ਸੀ.ਈ.: 10 ਅੰਕ
ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ

- ਸੋਲਾਂ (16) ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਪੇਪਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣਗੇ।
- ਪਹਿਲੇ 5 ਪ੍ਰਸ਼ਨ (1-5) ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ (Objective) ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੋਣਗੇ। ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇੱਕ ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਾਕ ਤੱਕ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਭਰੋ ਜਾਂ ਠੀਕ/ਗਲਤ ਜਾਂ ਬਹੁ-ਭਾਂਤੀ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। $5 \times 1 = 5$
- ਅਗਲੇ ਦਸ (10) ਪ੍ਰਸ਼ਨ (6-15) ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲਗਭਗ 60-80 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। $10 \times 3 = 30$
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: ਸੋਲਾਂ (16) ਪੰਜ (5) ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ 100% ਅੰਦਰੂਨੀ ਚੋਣ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਉੱਤਰ 150-200 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। $1 \times 5 = 5$

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ

ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ	ਅੰਕ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ	ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ			ਕੁੱਲ ਅੰਕ
			ਲੜੀ ਨੰ: 1 ਅਤੇ 2 ਵਿੱਚੋਂ	ਲੜੀ ਨੰ: 3 ਅਤੇ 4 ਵਿੱਚੋਂ	ਲੜੀ ਨੰ: 5 ਅਤੇ 6 ਵਿੱਚੋਂ	
ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ	1 ਅੰਕ	5	2	1	2	5
ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ	3 ਅੰਕ	10	4	3	3	30
ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ	5 ਅੰਕ	1	-	-	1	5
ਕੁੱਲ		16	6	4	6	40

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ (ਲਿਖਤੀ)

- ਸਿਲਾਈ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ-ਮੀਟਰ ਟੇਪ, ਫਰੈਂਚ ਕਵਰ, ਛੁੱਟਾ, ਛੋਟੀ ਕੈਂਚੀ, ਵੱਡੀ ਕੈਂਚੀ, ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਵਾਲੇ ਪਿੰਨ, ਅੰਗੂਠੀ (ਬਿਬਲ) ਟ੍ਰੇਸਿੰਗ ਵੀਲ, ਕਾਰਬਨ ਪੇਪਰ, ਟੇਲਰ ਚਾਕ ਅਤੇ ਪਿੰਨ ਕੁਸ਼ਨ ਆਦਿ।
- ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ - ਇਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ, ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਅਤੇ ਸੰਭਾਲ।

3. ਨਾਪ ਲੈਣ ਦੇ ਨਿਯਮ-ਸਰੀਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਨਾਪ ਲੈਣਾ।
  - (i) ਗੁਲਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ-ਛਾਤੀ, ਕਮਰ, ਹਿੱਪ, ਤੀਰਾ, ਮੋਢਾ, ਗਲਾ, ਬਾਂਹ ਅਤੇ ਲੱਤਾਂ ਦਾ ਨਾਪ।
  - (ii) ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੇ ਨਾਪ-ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਛਾਤੀ, ਕਮਰ ਤੋਂ ਹਿੱਪ ਤੱਕ, ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਗੋਢੇ ਤੱਕ, ਕਮਰ ਤੋਂ ਗੋਢੇ ਤੱਕ ਅਤੇ ਬਾਂਹ ਦਾ ਨਾਪ।
4. ਕਪੜਾ ਕੱਟਣ ਅਤੇ ਸਿਉਣ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਕਪੜਾ ਕੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੀ ਤਿਆਰੀ।
5. ਆਮ ਟਾਂਕੇ ਅਤੇ ਸਿਉਣਾਂ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਉਣਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਚੋਣ-ਸਾਦੀ ਸਿਉਣ, ਚੋਰ ਸਿਉਣ ਅਤੇ ਰਨ ਐਂਡ ਫੈੱਲ ਸਿਉਣ। ਪਾਈਪਿੰਗ, ਚੋਣਾਂ, ਟਿੱਚ ਬਟਨ ਲਗਾਉਣਾ, ਪੱਟੀ ਅਤੇ ਇਲਾਸਟਿਕ ਪਾਉਣਾ।
6. ਜਾਂਘੀਆਂ, ਝਬਲਾ, ਫਰਾਕ ਅਤੇ ਪੇਟੀਕੋਟ ਦੀ ਡਰਾਫਟਿੰਗ। ਇਹਨਾਂ ਲਈ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਸਿਲਾਈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ: 50

ਨੋਟ: ਇੱਕ ਗੁੱਰਪ ਵਿੱਚ 25 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ।

1. ਰਿਕਾਰਡ, ਨੋਟ ਬੁੱਕ ਅਤੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ----- 5 ਅੰਕ
2. ਸਿਲਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਜਾਂ ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ----- 5 ਅੰਕ
3. ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਨੰ: 3 ਅਤੇ 4 ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਸੈਂਪਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ----- 15 ਅੰਕ
4. ਦੱਸੋ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਨਾਪ ਲੈਣਾ ----- 5 ਅੰਕ
5. ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਨੰ: 6 ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ-----20 ਅੰਕ
ਪ੍ਰੀਖਿਅਕ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਅਨੁਸਾਰ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਅੰਦਰਨੀ ਵੰਡ ਆਪ ਕਰੇਗਾ।

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

1. ਸਿਲਾਈ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ।
2. ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ, ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਅਤੇ ਆਮ ਨੁਕਸ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ।
3. ਕੱਚਾ, ਤੁਰਪਾਈ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਉਣਾਂ (ਸਾਦੀ, ਚੋਰ ਅਤੇ ਰਨ ਐਂਡ ਫੈੱਲ ਸਿਉਣ) ਦੇ ਸੈਂਪਲ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਛੋਹ ਦੇਣੀ।
4. ਪਾਈਪਿੰਗ, ਚੋਣਾਂ ਪਾਉਣਾ, ਪੱਟੀ ਲਾਉਣਾ, ਇਲਾਸਟਿਕ ਪਾਉਣਾ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹੀ ਪੱਟੀ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਬਟਨ ਲਾਉਣਾ।

5. ਦੱਸੋ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦਾ ਨਾਪ ਲੈਣਾ।
6. ਜਾਂਘੀਆਂ, ਝਬਲਾ, ਕਮੀਜ਼, ਫਰਾਕ ਅਤੇ ਪੇਟੀਕੋਟ ਦੀ ਡਰਾਫਟਿੰਗ, ਕਾਰਜ ਤੇ ਕਟਾਈ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਸਿਲਾਈ।
7. ਸੈਸ਼ਨਲ ਕੰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸਕੀਮ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ।

ਪਾਠ ਪੁਸਤਕ : ਕਟਾਈ ਤੇ ਸਿਲਾਈ (ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ) ਨੌਵੀਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ।

5. ਡਰਾਇੰਗ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਲਾ
ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੌਵੀਂ
(ਭਾਗ-I) ਡਰਾਇੰਗ
(ਜਿਊਮੈਟਰੀਕਲ ਡਰਾਇੰਗ)
(ਥਿਊਰੀ)

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ

ਜਿਊਮੈਟਰੀ : 50 ਅੰਕ

ਚਿੱਤਰਕਲਾ : 40 ਅੰਕ

ਸੀ.ਸੀ.ਈ.:10 ਅੰਕ

ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

ਨੋਟ : ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ: 1 ਤੋਂ 4 ਤੱਕ ਹਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 7-7 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ। ਪੰਜਵਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 22 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।

1. ਰੇਖਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕੋਣਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। 7 ਅੰਕ

2. ਤਿਕੋਣਾਂ ਅਤੇ ਚਤੁਰਭੁਜਾਵਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। 7

ਅੰਕ

3. ਬਹੁਭੁਜਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਪੈਮਾਨੇ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। 7 ਅੰਕ

4. ਚੱਕਰ ਅਤੇ ਛੋਹਤ ਰੇਖਾਵਾਂ ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। 7 ਅੰਕ

(ਸਕੇਲ/ਮਕੈਨੀਕਲ ਡਰਾਇੰਗ)

ਅੰਕ: 22

ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ।

1. (i) ਸਕੇਲ ਡਰਾਇੰਗ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਯੰਤਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ।

(ii) ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦਾ ਮੱਥਾ, ਪਾਸਾ ਅਤੇ ਪਲੈਨ ਬਣਾਉਣਾ।

1. ਇੱਟ ਅਤੇ ਇੱਟ ਨਾਲ ਬਣੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬਲਾਕ

2. ਸਧਾਰਣ ਪਟੜਾ

3. ਸਧਾਰਨ ਕੁਰਸੀ

4. ਸਾਧਾਰਨ ਬੈਂਚ

5. ਟੂਲ ਬੋਕਸ

6. ਬੁੱਕ ਸ਼ੈਲਫ

7. ਬੁੱਕ ਰੈਕ

8. ਬੇਬੀ ਡੈਕਸ

9. ਬਲਾਕ ਲੈਟਰ 'T'

10. U ਬਲਾਕ

11. ਬਲਾਕ

12. ਬਲਾਕ

13. V ਬਲਾਕ

ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ :

ਮੱਥਾ (ELEVATION):	5 ਅੰਕ
ਪਾਸਾ (SIDE) :	4 ਅੰਕ
ਤਲ (PLAN) :	5 ਅੰਕ
ਪੈਮਾਨਾ (SCALE) :	3 ਅੰਕ
ਲਿਖਾਈ (WRITING) :	2 ਅੰਕ
ਕਾਰਜ ਦੀ ਵੰਡ (DIVISION) :	3 ਅੰਕ
<u>ਕੁੱਲ ਅੰਕ :</u>	<u>22 ਅੰਕ</u>

ਕਾਰਜ ਦਾ ਮਾਪ : ਪੂਰੇ ਡਰਾਈਂਗ ਪੇਪਰ ਦਾ 1/4 ਭਾਗ (35 ਸੈ.ਮੀ. × 25 ਸੈ. ਮੀ.)

ਭਾਗ-2

ਚਿੱਤਰਕਲਾ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

ਸਮਾਂ: 4 ਘੰਟੇ

ਕੁੱਲ: 40 ਅੰਕ

ਨੋਟ :- ਇਸ ਪੇਪਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 5 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੈਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

(ੳ) ਵਸਤੂ ਚਿੱਤਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ 24 ਅੰਕ ਹੋਣਗੇ।

(ਅ) ਭਾਗ ਦੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇਹ 8-8 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹੋਣਗੇ।

(ੳ) ਵਸਤੂ ਚਿੱਤਰਨ (Still life) (ਜ਼ਰੂਰੀ)

ਸਾਦਾ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਚਿੱਤਰਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੋ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਨਾ ਹੋਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕਠਿਆਂ ਰੱਖ ਕੇ ਚਿੱਤਰਿਆ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਫੁਲਦਾਨ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲ ਅਤੇ ਆਮ ਵਰਤੋਂ ਦੀਆਂ ਦਿਲਚਸਪ ਵਸਤੂਆਂ ਵਿੱਚ ਚੋਣ ਕਰਕੇ ਵਸਤੂਆਂ ਸੈਟ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ।

ਕਾਰਜ ਦਾ ਮਾਪ : ਪੂਰੇ ਡਰਾਈਂਗ ਪੇਪਰ ਦਾ 1/4 ਭਾਗ (35 ਸੈ.ਮੀ. × 25 ਸੈ. ਮੀ.)

ਮਾਧਿਅਮ: ਚਾਰਕੋਲ / ਪੇਸਟਲ/ ਪਾਣੀ ਰੰਗ।

(ਅ) 1. ਸਕੈਚਿੰਗ ਅਤੇ ਬਨਾਵਟ: ਅੰਕ-8

ਕਲਪਨਾਮਈ ਫਰੀਹੈਂਡ ਆਪਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਪੰਛੀ, ਜਾਨਵਰ ਅਤੇ ਆਮ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਚਿੱਤਰ।

ਕਾਰਜ ਦਾ ਮਾਪ : ਪੂਰੇ ਡਰਾਈਂਗ ਪੇਪਰ ਦਾ 1/4 ਭਾਗ (35 ਸੈ.ਮੀ. × 25 ਸੈ. ਮੀ.)

ਮਾਧਿਅਮ: ਪੈਨਸਲ /ਚਾਰਕੋਲ / ਪੇਸਟਲ/ ਪਾਣੀ ਰੰਗ।

ਜਾਂ

2. ਧਰਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ (Land Scape) ਚਿੱਤਰਨ ਅੰਕ-8

ਕਲਪਨਾ ਤੇ ਯਾਦ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਧਰਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਚਿੱਤਰਨਾ। ਧਰਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਹਾੜ, ਦਰਖਤ, ਦਰਿਆ, ਝੌਂਪੜੀ, ਝੀਲਾਂ ਆਦਿ ਚਿੱਤਰੇ ਜਾਣ।

ਕਾਰਜ ਦਾ ਮਾਪ : ਪੂਰੇ ਡਰਾਈਂਗ ਪੇਪਰ ਦਾ 1/4 ਭਾਗ (35 ਸੈ.ਮੀ. × 25 ਸੈ. ਮੀ.)

ਮਾਧਿਅਮ: ਚਾਰਕੋਲ/ ਪੇਸਟਲ ਰੰਗ / ਪਾਣੀ ਵਾਲੇ ਰੰਗ।

ਜਾਂ

3. ਡਿਜ਼ਾਇਨ :

ਅੰਕ -8

ਜਿਉਮੈਟਰੀਕਲ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ। ਇਹ ਡਿਜ਼ਾਇਨ ਵਰਗ, ਤਿਕੋਣ, ਆਇਤਕਾਰ ਦੇ ਚੱਕਰ ਦੀਆਂ ਸਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਜਾਣ।

ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਮਾਪ : ਪੂਰੇ ਡਰਾਇੰਗ ਪੇਪਰ ਦਾ 1/4 ਭਾਗ (35 ਸੈਂ.ਮੀ. × 25 ਸੈਂ. ਮੀ.)

ਮਾਧਿਅਮ: ਚਾਰਕੋਲ/ ਪੇਸਟਲ ਰੰਗ / ਪਾਣੀ ਵਾਲੇ ਰੰਗ।

ਜਾਂ

4. ਪੋਸਟਰ ਡਿਜ਼ਾਈਨਿੰਗ

ਅੰਕ -8

ਨਿੱਜੀ ਜੀਵਨ, ਸਿਹਤ, ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਪੋਸਟਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ।

ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਮਾਪ : ਪੂਰੇ ਡਰਾਇੰਗ ਪੇਪਰ ਦਾ 1/4 ਭਾਗ (35 ਸੈਂ.ਮੀ. × 25 ਸੈਂ. ਮੀ.)

ਮਾਧਿਅਮ: ਪੇਸਟਲ ਕਲਰ।

ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੌਵੀਂ
6. ਸੰਗੀਤ ਗਾਇਨ

ਸਮਾਂ: ਲਿਖਤੀ-3 ਘੰਟੇ
ਪ੍ਰਯੋਗੀ- 20 ਮਿੰਟ (ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ)

ਲਿਖਤੀ: 60 ਅੰਕ
ਪ੍ਰਯੋਗੀ: 30 ਅੰਕ
ਆਂਤਰਿਕ ਮੁਲਾਂਕਣ: 10 ਅੰਕ
ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਲਿਖਤੀ)

1. ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 22 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ।
2. ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।
3. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ।

ਭਾਗ-1 ਵਿੱਚੋਂ 7 ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 1-7) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 7×1=7 ਅੰਕ

ਭਾਗ- 2 ਵਿੱਚੋਂ 11 ਸੰਖੇਪਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 8-18) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। 11×3=33 ਅੰਕ

ਭਾਗ-3 ਵਿੱਚੋਂ 4 ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 19-22) ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਦੇ ਕੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਭਾਗ- ਓ ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਭਾਗ-ਅ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਣਗੇ। 5×4=20 ਅੰਕ

ਭਾਗ ਵਾਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ

ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ	ਅੰਕ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ	ਭਾਗ ਵਾਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ		ਕੁੱਲ ਅੰਕ
			ਭਾਗ - ਓ	ਭਾਗ - ਅ	
ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	1 ਅੰਕ	7	3	4	7
ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	3 ਅੰਕ	11	6	5	13
ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	5 ਅੰਕ	4	2	2	20
ਕੁੱਲ		22	11	11	60

ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਲਿਖਤੀ
ਭਾਗ-ਓ

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ

1. ਸੰਗੀਤ, ਆਰੋਹ, ਅਵਰੋਹ, ਪਕੜ, ਜਾਤੀ, ਵਾਦੀ, ਸਮਵਾਦੀ, ਅਨੁਵਾਦੀ, ਵਰਜਿਤ, ਵਿਵਾਦੀ ਸਵਰ, ਜਨਯਰਾਗ, ਆਸ਼ਰਲਰਾਗ, ਲੈਅ;

2. ਸਵਰ, ਸ਼ੁਧ ਸਵਰ, ਕੋਮਲਸਵਰ, ਤੀਵਰ ਸਵਰ;
3. ਤਾਲ, ਮਾਤਰਾ ਵਿਭਾਗ, ਸਮ, ਤਾਲੀ, ਖਾਲੀ, ਆਵਰਤਨ;
4. ਅਲਾਪ-ਆਧੁਨਿਕ ਅਲਾਪ ਗਾਇਨ ਦੀ ਵਿਧੀ;
5. ਤਾਨ-ਤਾਨ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ
6. ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਸਾਜ਼-ਹਰਮੋਨਿਯਮ, ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਅੰਗ ਵਰਣਨ;
7. ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਵਾਦਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ;
8. ਜੀਵਨੀ-ਉਸਤਾਦ ਬੜੇ ਗੁਲਾਮ ਅਲੀ ਖਾਂ;
9. ਰਾਗ, ਰਾਗ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਪਜਾਤੀਆਂ;
10. ਆਧੁਨਿਕ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ (ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਗੀਤ) ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਪੰਡਿਤ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨਰਾਇਣ ਭਾਤਖੰਡੇ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਤੀ ਦੇਣ;

ਭਾਗ-ਅ

1. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਤੇ ਰਾਗ ਭੇਰਵੀ, ਕਾਫੀ, ਬਿਲਾਵਲ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਆਰੋਹ ਅਵਰੋਹ ਪਕੜ ਅਤੇ ਸਵਰ ਲਿਪੀ ਸਹਿਤ;
2. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੀਆਂ ਤਾਲਾਂ-ਤਿੰਨ ਤਾਲ, ਝਪਤਾਲ, ਕਹਿਰਵਾ ਅਤੇ ਦਾਦਰਾ ਤਾਲ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਤੇ ਤਾਲ ਲਿਪੀ;

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਇੱਕ ਟੋਲੀ ਵਿੱਚ 9 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਮੌਕੇ ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਲਿਖਤੀ ਪੇਪਰ ਦੇ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

1. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਚੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਖਿਆਲ ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਅਲਾਪ, ਤਾਨਾ ਸਮੇਤ ਗਾਇਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 7½ ਹੋਣਗੇ।
2. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਅਕ ਦੀ ਚੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਖਿਆਲ ਜਾਂ ਛੋਟੇ ਖਿਆਲ ਨੂੰ ਅਲਾਪ, ਤਾਨਾ ਸਮੇਤ ਗਾਇਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 7½ ਹੋਣਗੇ।
3. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੀਆਂ ਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਤਾਲ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਤਾਲੀ ਦੇ ਕੇ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 5 ਹੋਣਗੇ।
4. ਦਿੱਤੀਆਂ ਸੁਰਸੰਗਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 5 ਹੋਣਗੇ।

5. ਉਪਰੋਕਤ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਭਜਨ, ਸ਼ਬਦ, ਲੋਕ ਗੀਤ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 5 ਹੋਣਗੇ।

ਕਿਰਿਆਤਮਕ (ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ)

1. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗ ਭੈਰਵੀ, ਕਾਫੀ, ਬਿਲਾਵਲ ਥਾਟਾਂ ਦੇ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਅੰਲਕਾਰ;
2. ਰਾਗ ਭੈਰਵੀ, ਕਾਫੀ ਅਤੇ ਬਿਲਾਵਲ ਵਿੱਚ ਛੋਟਾ ਖਿਆਲ, ਆਲਾਪ ਆਰੋਹ ਅਵਰੋਹ ਪਕੜ ਅਤੇ ਦੋ ਤਾਨਾਂ ਸਹਿਤ;
3. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ;
4. ਤਿੰਨ ਤਾਲ, ਝਪਤਾਲ, ਕਹਿਰਵਾ ਅਤੇ ਦਾਦਰਾ ਤਾਲਾਂ ਨੂੰ ਠਾਹ ਦੁਗੁਣ ਲੈਅ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਨਾਲ ਤਾਲੀ ਦੇ ਕੇ ਉਚਾਰਣ ਕਰਨਾ;
5. ਕਿਸੀ ਵੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ/ਭਜਨ/ਲੋਕ ਗੀਤ/ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਗੀਤ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕਰਨਾ;

ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੌਵੀਂ

7. ਸੰਗੀਤ ਵਾਦਨ

ਸਮਾਂ: ਲਿਖਤੀ- 3 ਘੰਟੇ
ਪ੍ਰਯੋਗੀ- 20 ਮਿੰਟ (ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ)

ਲਿਖਤੀ: 60 ਅੰਕ
ਪ੍ਰਯੋਗੀ: 30 ਅੰਕ
ਸੀ. ਸੀ. ਈ.: 10 ਅੰਕ
ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਲਿਖਤੀ)

1. ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 22 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ।
2. ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।
3. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ।

ਭਾਗ-1 ਵਿੱਚੋਂ 7 ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 1-7) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 7×1=7 ਅੰਕ

ਭਾਗ- 2 ਵਿੱਚੋਂ 11 ਸੰਖੇਪਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 8-18) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। 11×3=33 ਅੰਕ

ਭਾਗ-3 ਵਿੱਚੋਂ 4 ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 19-22) ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਦੇ ਕੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਭਾਗ- ਓ ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਭਾਗ- ਅ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਣਗੇ। 5×4=20 ਅੰਕ

ਭਾਗ ਵਾਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ

ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ	ਅੰਕ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ	ਭਾਗ ਵਾਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ		ਕੁੱਲ ਅੰਕ
			ਭਾਗ - ਓ	ਭਾਗ - ਅ	
ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	1 ਅੰਕ	7	3	4	7
ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	3 ਅੰਕ	11	6	5	13
ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	5 ਅੰਕ	4	2	2	20
ਕੁੱਲ		22	11	11	60

ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਲਿਖਤੀ ਭਾਗ-ੳ

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾ

1. ਸੰਗੀਤ, ਆਰੋਹ, ਅਵਰੋਹ, ਪਕੜ ਜਾਤੀ, ਵਾਦੀ, ਸਮਵਾਦੀ, ਅਨੁਵਾਦੀ, ਵਰਜਿਤ, ਵਿਵਾਦੀ ਸਵਰ, ਜਨਯਰਾਗ, ਅਸ਼ਰਏਰਾਗ, ਲੈਅ;
2. ਸਵਰ:- ਸ਼ੁਧ ਸਵਰ, ਕੋਮਲ ਸਵਰ, ਤੀਵਰ ਸਵਰ;
3. ਤਾਲ, ਮਾਤਰਾ ਵਿਭਾਗ, ਸਮ, ਤਾਲੀ, ਖਾਲੀ, ਆਵਰਤਨ;
4. ਵਰਣ:-ਸਥਾਈ, ਆਰੋਹੀ, ਅਵਰੋਹੀ ਸੰਚਾਰੀ;
5. ਆਲਾਪ-ਆਧੁਨਿਕ ਅਲਾਪ ਵਾਦਨ ਦੀ ਵਿਧੀ;
6. ਨਾਦ:- ਆਹਤ ਨਾਦ ਅਤੇ ਅਨਾਹਤ ਨਾਦ;
7. ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਵਾਦਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ;
8. ਜੀਵਨੀ:- ਅਨੁਪੂਰਨਾ ਦੇਵੀ;
9. ਰਾਗ ਰਾਗ ਦੇ ਨਿਯਮ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਪ ਜਾਤੀਆਂ;
10. ਆਧੁਨਿਕ ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ (ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸੰਗੀਤ) ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਪੰਡਿਤ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨਰਾਇਣ ਭਾਤਖੰਡੇ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਤੀ ਦੇਣ;

ਭਾਗ-ਅ

1. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਤੇ ਰਾਗ ਭੈਰਵੀ, ਕਾਫੀ, ਬਿਲਾਵਲ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਆਰੋਹ ਅਵਰੋਹ ਪਕੜ ਅਤੇ ਰਜਾਖਾਨੀ ਗਤ ਦੀ ਸੁਰਲਿਪੀ;
2. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੀਆਂ ਤਾਲਾਂ-ਤਿੰਨ ਤਾਲ, ਝਪਤਾਲ, ਕਹਿਰਵਾ ਅਤੇ ਦਾਦਰਾ ਤਾਲ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਤੇ ਤਾਲ ਲਿਪੀ;

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਇੱਕ ਟੋਲੀ ਵਿੱਚ 9 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਮੌਕੇ ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਲਿਖਤੀ ਪੇਪਰ ਦੇ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

1. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਚੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਰਜਾਖਾਨੀ ਗਤ ਅਲਾਪ, ਪਕੜ ਤੋੜਿਆਂ ਸਮੇਤ ਵਾਦਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 7½ ਹੋਣਗੇ।

2. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਅਕ ਦੀ ਚੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਰਜਾਖਾਨੀ ਗਤ ਅਲਾਪ, ਪਕੜ ਤੋੜਿਆਂ ਦਾ ਵਾਦਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ $7\frac{1}{2}$ ਹੋਣਗੇ।
3. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੀਆਂ ਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਤਾਲ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਾਲ ਤਾਲੀ ਦੇ ਕੇ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 5 ਹੋਣਗੇ।
4. ਦਿੱਤੀਆਂ ਸੁਰਸੰਗਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 5 ਹੋਣਗੇ।
5. ਉਪਰੋਕਤ ਰਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਧੁਨ ਦਾ ਵਾਦਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 5 ਹੋਣਗੇ।

ਕਿਰਿਆਤਮਕ (ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ)

1. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗ ਭੈਰਵੀ, ਕਾਫੀ, ਬਿਲਾਵਲ ਥਾਟਾਂ ਦੇ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਅੰਲਕਾਰ;
2. ਰਾਗ ਭੈਰਵੀ, ਕਾਫੀ, ਬਿਲਾਵਲ ਵਿੱਚ ਰਜਾਖਾਨੀ ਗਤ, ਆਲਾਪ ਅਤੇ ਦੋ ਤੋੜਿਆਂ ਸਹਿਤ;
3. ਤਿੰਨ ਤਾਲ, ਝਪਤਾਲ, ਕਹਿਰਵਾ ਅਤੇ ਦਾਦਰਾ ਤਾਲਾਂ ਨੂੰ ਠਾਹ ਦੁਗੁਣ ਲੈਅ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਨਾਲ ਤਾਲੀ ਦੇ ਕੇ ਉਚਾਰਣ ਕਰਨਾ;
4. ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੇ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ;
5. ਕਿਸੀ ਵੀ ਰਾਗ ਵਿੱਚ ਧੁਨ ਦਾ ਵਾਦਨ ਕਰਨਾ।

8. ਸੰਗੀਤ (ਤਬਲਾ)
ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨੌਵੀਂ

ਸਮਾਂ: 3 ਘੰਟੇ
ਸਮਾਂ: 20 ਮਿੰਟ (ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ)

ਲਿਖਤੀ: 60 ਅੰਕ
ਪ੍ਰਯੋਗੀ: 30 ਅੰਕ
ਸੀ.ਸੀ.ਈ.: 10 ਅੰਕ
ਕੁੱਲ: 100 ਅੰਕ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਲਿਖਤੀ)

1. ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 22 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣਗੇ।
2. ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ।
3. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੁੱਲ ਤਿੰਨ ਭਾਗ ਹੋਣਗੇ।

ਭਾਗ-1 ਵਿੱਚੋਂ 7 ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 1-7) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 ਅੰਕ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਲਾਈਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। $7 \times 1 = 7$ ਅੰਕ

ਭਾਗ- 2 ਵਿੱਚੋਂ 11 ਸੰਖੇਪਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 8-18) ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 10-15 ਲਾਈਨਾਂ ਦੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

$11 \times 3 = 33$ ਅੰਕ

ਭਾਗ-3 ਵਿੱਚੋਂ 4 ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ. ਨੰ: 19-22) ਅੰਦਰੂਨੀ ਛੋਟ ਦੇ ਕੇ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣਗੇ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਭਾਗ- ਓ ਵਿੱਚੋਂ ਅਤੇ ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਭਾਗ- ਅ ਵਿੱਚੋਂ ਹੋਣਗੇ। $5 \times 4 = 20$ ਅੰਕ

ਭਾਗ ਵਾਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ

ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ	ਅੰਕ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ	ਭਾਗ ਵਾਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਵੰਡ		ਕੁੱਲ ਅੰਕ
			ਭਾਗ - ਓ	ਭਾਗ - ਅ	
ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	1 ਅੰਕ	7	3	4	7
ਛੋਟੇ ਉੱਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	3 ਅੰਕ	11	6	5	13
ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	5 ਅੰਕ	4	2	2	20
ਕੁੱਲ		22	11	11	60

ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਲਿਖਤੀ
ਭਾਗ-ਓ

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਸਹਿਤ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ :
  - (ਓ) ਸੰਗੀਤ, ਲੈਅ, ਮਾਤਰਾ, ਤਾਲ, ਵਿਭਾਗ, ਸਮ, ਤਾਲੀ, ਖਾਲੀ, ਲੱਗੀ, ਤਿਹਾਈ, ਪੜ੍ਹਤ, ਠੇਕਾ।
  - (ਅ) ਲੈਅ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ : ਵਿਲੰਬਤ, ਮੱਧ, ਦਰੁੱਤ

- (ੲ) ਤਬਲਾ ਵਾਦਕ ਦੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਔਗੁਣ
- (ਸ) ਤਬਲੇ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ
- (ਹ) ਵਿਸ਼ਣੂ ਨਰਾਇਣ ਭਾਤਖੰਡੇ ਦੀ ਸੁਰਤਾਲ ਲਿਪੀ
- (ਕ) ਜੀਵਨੀ : (1) ਉਸਤਾਦ ਮਲੰਗ ਖਾਂ ਤਬਲਾ ਵਾਦਕ
(2) ਉਸਤਾਦ ਅਯੋਧਿਆ ਪ੍ਰਸਾਦ ਪਖਾਵਜੀ
- (ਖ) ਤਬਲੇ ਦੇ ਵਰਣ

ਭਾਗ-ਅ

1. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਤਾਲਾਂ (ਕਹਿਰਵਾ, ਦਾਦਰਾ ਅਤੇ ਤਿੰਨਤਾਲ) ਦੀ ਜਾਣ ਪਛਾਣ।
2. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਤਾਲਾ (ਕਹਿਰਵਾ, ਦਾਦਰਾ ਅਤੇ ਤਿੰਨਤਾਲ) ਦੀ ਇਕਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਸਹਿਤ ਤਾਲ ਲਿਪੀ।
3. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਲਗੀਆਂ ਅਤੇ ਤਿਹਾਈਆਂ ਨੂੰ ਲਿਪੀ ਬੱਧ ਕਰਨਾ।
4. ਤਿੰਨਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਾਇਦਾ, ਪਲਟੇ, ਤਿਹਾਈ ਅਤੇ ਟੁਕੜੇ ਲਿਪੀ ਬੱਧ ਕਰਨਾ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਇੱਕ ਟੋਲੀ ਵਿੱਚ 9 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਮੌਕੇ ਤੇ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਯੋਗੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਲਿਖਤੀ ਪੇਪਰ ਦੇ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

1. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਚੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਾਇਦਾ, ਪਲਟਾ, ਤਿਹਾਈ ਅਤੇ ਟੁਕੜੇ ਦਾ ਵਾਦਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 7½ ਹੋਣਗੇ।
2. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਅਕ ਦੀ ਚੋਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਾਇਦੇ, ਪਲਟੇ, ਤਿਹਾਈ ਅਤੇ ਟੁਕੜੇ ਦਾ ਵਾਦਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 7½ ਹੋਣਗੇ।
3. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਕੋਈ ਪੰਜ ਵਰਨਾਂ ਦਾ ਵਾਦਨ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 5 ਹੋਣਗੇ।
4. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਤਾਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਸਹਿਤ ਪੜ੍ਹਤ ਕਰਨੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 5 ਹੋਣਗੇ।
5. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਤਾਲਾਂ ਦੀ ਗਾਇਨ/ਵਾਦਨ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਕਰਨੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਮਾਂ 4 ਮਿੰਟ ਅਤੇ ਅੰਕ 5 ਹੋਣਗੇ।

ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ (ਪ੍ਰਯੋਗੀ)

- (ੳ) ਦਾਦਰਾ, ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਅਤੇ ਕਹਿਰਵਾ ਤਾਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਸਹਿਤ ਵਜਾਉਣਾ।

- (ਅ) ਦਾਦਰਾ, ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਅਤੇ ਕਹਿਰਵਾ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦੋ-ਦੋ ਲਗੀਆਂ ਤਿਹਾਈ ਸਹਿਤ ਵਜਾਉਣਾ।
- (ੲ) ਦਾਦਰਾ, ਤਿੰਨ ਤਾਲ ਅਤੇ ਕਹਿਰਵਾ ਤਾਲ ਅਤੇ ਕਹਿਰਵਾ ਤਾਲ ਦੀ ਇੱਕ ਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਸਹਿਤ ਪੜ੍ਹਤ।
- (ਸ) ਤਿੰਨਤਾਲ ਵਿੱਚ ਇਕ ਕਾਇਦਾ, ਦੋ ਪਲਟੇ, ਤਿਹਾਈ ਅਤੇ ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਵਜਾਉਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ।
- (ਹ) ਦਸ ਵਰਨਾਂ ਦੀ ਵਾਦਨ ਵਿਧੀ।
- (ਕ) ਉਪਰੋਕਤ ਤਾਲਾਂ ਦੀ ਗਾਇਨ/ਵਾਦਨ ਨਾਲ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ।